

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 82

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 59

3 martie 2016

Cuprins

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

a 513-a sesiune plenară a CESE, din 20 și 21 ianuarie 2016

2016/C 082/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme comune privind securitizarea și de creare a unui cadru european pentru o securitzare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012” [COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD)] și „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții” [COM(2015) 473 final – 2015/0225 (COD)]	1
2016/C 082/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru pentru etichetarea în ceea ce privește eficiența energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE [COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD)]	6
2016/C 082/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Lansarea procesului de consultare publică privind o nouă organizare a pieței energiei [COM(2015) 340 final]	13
2016/C 082/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Noi avantaje pentru consumatorii de energie [COM(2015) 339 final]	22

RO

III

*(Acte pregătitoare)***COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN****A 513-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 20 ȘI 21 IANUARIE 2016**

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme comune privind securitizarea și de creare a unui cadru european pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012”

[COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD)]

și

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții”

[COM(2015) 473 final – 2015/0225 (COD)]

(2016/C 082/01)

Raportor: domnul Daniel MAREELS

La 27 octombrie 2015 și la 14 octombrie 2015, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme comune privind securitizarea și de creare a unui cadru european pentru o securitizare simplă, transparentă și standardizată și de modificare a Directivelor 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, precum și a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009 și (UE) nr. 648/2012

[COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD)]

și

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții

[COM(2015) 473 final – 2015/0225 (COD)]

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 decembrie 2015.

În cea de a 513-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2016 (ședința din 20 ianuarie 2016), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 176 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută **propunerile** de stabilire a unui regim **simplu, transparent și standardizat privind securitizarea** (securitizări STS) și modificările aduse cerințelor prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții. Aceste propuneri se încadrează în **contextul mai larg** al „Planului de acțiune privind edificarea unei **Uniuni a piețelor de capital**”⁽¹⁾.

1.2. Comitetul salută adoptarea rapidă a **propunerilor referitoare la securitizare**, care au fost publicate împreună cu planul de acțiune pentru instituirea uniunii piețelor de capital. Este important să se **acționeze rapid** în acest sens. Acest lucru ar trebui să genereze importante resurse suplimentare pentru finanțarea bancară, care sunt de o importanță crucială, mai ales pentru IMM-uri și gospodării.

1.3. În actualul sistem financiar european, împrumuturile bancare reprezintă 75-80 % din totalul finanțării economiei și, în viitor, **IMM-urile și gospodăriile** vor rămâne cu siguranță în mare măsură dependente de finanțarea bancară. Revigorarea pieței de securitizări ar putea disponibiliza credite suplimentare de 100-150 miliarde EUR pentru sectorul privat, ceea ce ar echivala cu o creștere de 1,6 % a creditelor pentru întreprinderile și gospodăriile din UE. De altfel, CESE a subliniat deja importanța securitizării pentru IMM-uri, dat fiind rolul important al acestora pentru economia europeană.

1.4. În ceea ce privește **finanțarea bancară**, Comitetul consideră că aceasta merge mână în mână cu **finanțarea de pe piață**, care urmează să fie dezvoltată în continuare în cadrul uniunii piețelor de capital. Cele două forme de finanțare ar trebui să fie considerate complementare și nu ca fiind în concurență unele cu altele.

1.5. Comitetul consideră că adoptarea unei **abordări globale** ar trebui să rămână prioritară. Noul cadru de securitizare necesită o abordare **cuprinzătoare și durabilă** și instituirea unui **echilibru echitabil și adecvat**. Este necesar să se țină seama, la toate nivelurile, de toate informațiile relevante privind obiectivele și interesele tuturor părților interesate. În această privință sunt evaluate atât eforturile de sprijinire a stabilității sistemului financiar, cât și abordarea preferată, în care investitorii au atât drepturi, cât și obligații.

1.6. **Relansarea operațiunilor de securitizare** presupune că noul regulament oferă destulă marjă de manevră. Criteriile de securitizare trebuie să fie realiste și realizabile pentru toate băncile care își desfășoară activitatea în domeniul finanțării de credit, indiferent dacă sunt mari sau mici și locale. Operațiunile de securitizare ar trebui să fie atractive în același timp și pentru investitori. În caz de succes, noul regulament ar putea contribui în mod semnificativ la stimularea finanțării economiei, la creșterea investițiilor și la stimularea **creșterii**. În același timp trebuie să existe **claritate** cu privire la eventualele **riscuri** și **cine este expus** acestora, ținând seama de întregul lanț de la emitent până la investitor. Este necesar să se evite, pe cât posibil, repetarea greșelilor din trecut.

1.7. Principiile **securității, transparenței și punerii în aplicare** („executării”) ar trebui incluse în noul regulament, pentru a crește astfel nivelul de încredere în noile piețe. **Monitorizarea** trebuie adaptată în mod adecvat, atât în cadrul BCE, cât și la nivelul autorităților naționale de supraveghere, iar **dimensiunea internațională** nu trebuie neglijată.

1.8. Având în vedere complexitatea și riscurile asociate, CESE își însușește punctul de vedere conform căruia securitizările **nu sunt accesibile investitorilor individuali și consumatorilor**. De asemenea, Comitetul consideră că abordarea voluntară actuală este insuficientă și solicită includerea explicită în text a unei **interdicții formale** în acest sens.

1.9. Este prevăzută o evaluare a **sistemului** după o perioadă de patru ani. Comitetul consideră că această **evaluare** ar trebui să aibă loc **mai devreme**. O perioadă de **2 ani** pare adecvată.

1.10. CESE consideră că este esențial ca **factorii de decizie din UE** să își asume un **rol crucial în cadrul dezbaterei internaționale și globale** privind securitizările, pentru a proteja realizările la nivel european și a asigura o armonizare suficientă la nivel internațional.

⁽¹⁾ Cf. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune privind edificarea unei Uniuni a piețelor de capital [COM(2015) 468 final], publicată la 30 septembrie 2015. A se vedea <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52015DC0468>

2. Context

2.1. La preluarea mandatului, Comisia Juncker a stabilit trei **priorități absolute: creșterea, crearea de locuri de muncă și investițiile**.

2.2. Pentru a atinge aceste obiective, Comisia a elaborat un plan de investiții pentru Europa, care cuprinde trei componente:

— mobilizarea de investiții cu un volum de cel puțin 315 miliarde EUR pe o perioadă de trei ani;

— sprijinirea investițiilor în economia reală;

— **crearea unui mediu propice investițiilor** ⁽²⁾.

2.3. Prin **planul de acțiune pentru realizarea unei uniuni a piețelor de capital**, din 30 septembrie 2015, Comisia are intenția de a mobiliza capital în Europa și, totodată, de a crea o piață unică de capital, realizând astfel, până în 2019, o parte importantă a celei de a treia componente din planul de investiții.

2.4. În paralel cu planul său de acțiune, Comisia a prezentat propunerile sale privind **securitizarea** ⁽³⁾. Ele sunt incluse într-un pachet legislativ care **cuprinde două propuneri**, fiecare dedicată unor aspecte specifice:

2.4.1. pe de o parte, o propunere privind **securitizarea**. Propunerea de regulament cuprinde dezvoltarea unui cadru comun solid în materie de securitizare pentru toți participanții pe această piață și identificarea unui subset de tranzacții care să îndeplinească anumite criterii de eligibilitate: „**securitizări simple, transparente și standardizate**”, respectiv „**securitizări STS**” ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾; și

2.4.2. pe de altă parte, o propunere de modificare a cadrului de reglementare pentru **cerințele prudențiale de capital pentru instituțiile de credit și societățile de investiții** (Regulamentul privind cerințele de capital – CRR) pentru asigurarea unei securitizări STS mai sensibile la riscuri ⁽⁶⁾, pentru a ține seama în mod corespunzător de caracteristicile specifice ale securitizărilor STS.

2.4.3. Prima propunere prevede nu numai o serie de dispoziții care se aplică tuturor securitizărilor, ci creează în același timp și un cadru pentru **securitizările STS**. În felul acesta se face trimitere la procesul de structurare a securitizării, și nu la calitatea creditului adiacent activelor în cauză.

2.4.4. Cea de a doua propunere vizează în mod complementar **tratamentul prudențial** al securitizărilor, care ține mai bine seama de caracteristicile specifice ale acestor piețe. Propunerea abordează în special cerințele de capital pentru pozițiile de securitizare și tratamentul securitizărilor STS cu un grad mai ridicat de sensibilitate la riscuri.

3. Observații și comentarii

3.1. CESE salută faptul că propunerile referitoare la securitizare au fost publicate în același timp cu planul de acțiune pentru instituirea uniunii piețelor de capital. Este important să se acționeze rapid în acest sens. Într-adevăr, economiile europene sunt în foarte mare măsură dependente de finanțare din partea băncilor. În sistemul financiar european, împrumuturile bancare reprezintă 75-80 % din totalul finanțării economiei ⁽⁷⁾. Comitetul consideră că finanțările de către bănci și piață merg mână în mână și că ele ar trebui să fie considerate complementare.

⁽²⁾ A se vedea pagina de internet a Comisiei Europene, http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_ro.htm.

⁽³⁾ Proiectul de regulament definește securitizarea după cum urmează (considerentul 1): securitizarea presupune tranzacții care permit unui creditor – de obicei, o instituție de credit – să refinanțeze un pachet de împrumuturi sau de expuneri, de exemplu împrumuturi pentru achiziționarea de bunuri imobile, contracte de leasing auto, credite de consum sau cărți de credit, prin transformarea acestora în titluri de valoare tranzacționabile. Creditorul își grupează împrumuturile și le restructurează în cadrul unui portofoliu, organizându-le în funcție de diferite categorii de risc destinate diversilor investitori. Astfel, investitorii au acces la investiții în împrumuturi și în alte expuneri care nu le sunt direct accesibile în mod normal. Rentabilitatea investiției decurge din fluxurile de trezorerie ale împrumuturilor-suport.

⁽⁴⁾ Propunere de regulament privind securitizarea (a se vedea nota de subsol 3).

⁽⁵⁾ Prescurtarea „STS” este preluată din limba engleză: „simple, transparent and standardised”.

⁽⁶⁾ Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții. A se vedea <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015PC0473&qid=1455200209214>.

⁽⁷⁾ A se vedea *Bank deleveraging, the move from bank to market-based financing, and SME financing* („Reducerea gradului de îndatorare a băncilor, trecerea de la finanțarea bancară la cea de pe piață și finanțarea IMM-urilor”), OCDE, 2012. Disponibil la: http://www.oecd.org/finance/financial-markets/Bank_deleveraging-Wehinger.pdf.

3.2. În plus, nivelul investițiilor rămâne în continuare mult sub cel înregistrat înainte de criza economică și financiară. Chiar dacă, în al doilea trimestru al anului 2014, produsul intern brut (PIB) și consumul privat s-au apropiat de nivelurile din 2007, suma totală a investițiilor a fost cu 15 % mai mică comparativ cu 2007 ⁽⁸⁾.

3.3. Comitetul a subliniat deja importanța securitizării, în special pentru IMM-uri, care sunt în continuare foarte dependente de finanțarea bancară ⁽⁹⁾. IMM-urile joacă un rol esențial în economia europeană deoarece ele reprezintă peste 98 % dintre întreprinderile europene, asigură peste 67 % dintre locurile de muncă din sectorul privat din UE și realizează 58 % din valoarea adăugată brută produsă de întreprinderile din UE ⁽¹⁰⁾.

3.4. Pe de altă parte, securitizarea împrumuturilor acordate IMM-urilor este, în prezent, foarte limitată, spre deosebire de securitizările din domeniul imobiliar, care au fost foarte puțin afectate de criza financiară. În prezent, doar 8 % din piața securitizărilor privește IMM-urile, comparativ cu 58 % pentru titlurile garantate cu ipotecă asupra proprietăților imobiliare locale (RMBS) ⁽¹¹⁾. Prin urmare, CESE consideră că strategia pentru o piață unică a capitalului trebuie să pună un accent deosebit pe securitizările destinate IMM-urilor.

3.5. Revitalizarea pieței securitizărilor, în special a segmentului destinat IMM-urilor, este esențială. În Planul european de investiții se menționează crearea unei piețe durabile pentru securitizarea de înaltă calitate printre cele cinci domenii care presupun măsuri pe termen scurt. Dacă piața securitizărilor ar reveni la volumele medii de securitizări emise înaintea crizei și noile securitizări emise ar fi utilizate de instituțiile de creditare pentru oferirea de noi credite, sectorul privat ar putea avea la dispoziție un volum suplimentar de credite în valoare de 100-150 de miliarde EUR, ceea ce ar corespunde unei creșteri de 1,6 % a ofertei de credite pentru întreprinderile și gospodăriile din UE ⁽¹²⁾.

3.6. CESE s-a pronunțat deja în trecut în favoarea unei redinamizări, dar cu anumite condiții. În opinia Comitetului, pentru a evita anumite erori, cum au fost cele făcute în trecut în Statele Unite, utilizarea securitizării trebuie gestionată în mod adecvat ⁽¹³⁾. În mod similar, consideră că o piață sustenabilă pentru securitizarea de înaltă calitate presupune promovarea unor structuri de bază cu lanțuri scurte de intermediere, pentru a stabili legături directe între debitori și deponenți ⁽¹⁴⁾.

3.7. Comitetul consideră că este important să se adopte o abordare amplă, durabilă și cuprinzătoare, să se țină seama de toate obiectivele stabilite și de interesele tuturor părților interesate, pentru a concilia toți acești factori într-un mod echitabil și adecvat. Fiecare măsură ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra finanțării economiei (a se vedea mai sus), a stabilității sistemului financiar și a intereselor investitorilor mari sau de retail.

3.8. Opțiunea pentru un regulament în legătură cu punerea în aplicare a prezentei inițiative este o alegere bună din punctul de vedere al Comitetului, având în vedere dezideratul realizării unei veritabile piețe unice. Pentru ca măsurile să fie încununate de succes, normele ar trebui să fie suficient de ambițioase și de atractive pentru investitori.

3.9. Comitetul apreciază eforturile depuse în favoarea stabilității sistemului financiar și a potențialului acestuia. Propunerile prevăd o serie de obligații privind transparența, pentru a facilita astfel o distribuție mai largă și mai eficace a riscurilor între mai mulți actori, atât în interiorul, cât și în afara sectorului financiar.

3.10. CESE acordă o importanță deosebită obligațiilor de transparență, știut fiind că lipsa de transparență și de standardizare reprezintă, de fapt, unul dintre principalele obstacole în calea dezvoltării pieței securitizărilor. Principiul de bază al sistemului, făcând distincție între diferitele categorii de produse securitizate și introducerea unor produse simple, transparente și standardizate este, prin urmare, considerat ca un instrument adecvat pentru a da un nou impuls încrederii investitorilor și relansării pieței.

3.11. Cerința de absorbție a riscului impune părților care efectuează aceste operațiuni minimizarea riscurilor la nivelul propriului portofoliu; Comitetul consideră ca acesta este un principiu general valabil. Se atrage atenția și asupra faptului că nu se poate reveni la modelul „originare to distribute” („inițiază și distribuie”).

⁽⁸⁾ Fișă informativă 1: De ce are UE nevoie de un plan de investiții? Document comun al Comisiei Europene și al BEI. A se vedea http://ec.europa.eu/priorities/sites/beta-political/files/factsheet1-why_en.pdf.

⁽⁹⁾ A se vedea Raportul de informare „Accesul IMM-urilor la finanțare”, EESC-2014-06006-00-00-RI-TRA, punctul 1.2.5, și Avizul pe tema „Fonduri pentru întreprinderi/mecanisme alternative de finanțare” (JO C 451, 16.12.2014, p. 20), punctul 1.5.

⁽¹⁰⁾ Raportul anual privind IMM-urile europene 2013/2014, menționat în raportul de informare „Accesul la finanțare al IMM-urilor”, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA.

⁽¹¹⁾ Residential Mortgage-Backed Securities.

⁽¹²⁾ Propunere de regulament privind securitizarea.

⁽¹³⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Finanțarea pe termen lung – monitorizare” (JO C 451, 16.12.2014, p. 91), punctul 3.3.2.

⁽¹⁴⁾ A se vedea avizul CESE „Cartea verde «Crearea unei uniuni a piețelor de capital»”(JO C 383, 17.11.2015, p. 64), punctul 3.9.

3.12. Investitorii mari și cei de retail au atât drepturi, cât și obligații. Investitorii de retail care plasează fonduri pentru a obține un profit au o obligație de diligență în ceea ce privește securitizările în care investesc. A schimba punctul de vedere și a transfera răspunderea către autoritățile de supraveghere și autoritățile publice ar putea cauza apariția fenomenului nedorit al hazardului moral.

3.13. Operațiunile de securizare și piețele acestora prezintă, în anumite circumstanțe, anumite riscuri, așa cum s-a văzut în trecutul recent, când au fost comise unele erori. Este important ca relansarea preconizată să nu stea sub semnul repetării greșelilor trecutului, așa cum a precizat în mod explicit și Comisia în planul său de investiții publicat la sfârșitul anului 2014. În noul context ar trebui să fie descrise clar riscurile asociate acestor operațiuni și cine trebuie să și le asume. Armonizarea standardelor privind notificarea, punerea la dispoziție a datelor într-un format mai bine structurat și utilizarea unor modele-tip ar face posibilă consolidarea încrederii investitorilor și îmbunătățirea evaluării riscurilor. Împreună cu o mai bună calitate a datelor, acest lucru ar trebui să facă superflua orice intervenție a agențiilor externe de rating de credit.

3.14. Principiile securității, transparenței și punerii în aplicare („executării”) trebuie să-și găsească locul în noul regulament, ceea ce va contribui apoi la îmbunătățirea nivelului de încredere în noile piețe. Monitorizarea ar trebui să avanseze în mod adecvat, fără a ignora dimensiunea internațională.

3.15. Comitetul salută, de asemenea, principiul potrivit căruia aceste operațiuni și piețe sunt rezervate investitorilor profesionali și instituționali, băncilor și altor investitori pe termen lung. Propunerile pleacă de la ideea că micii investitori și consumatorii nu ar trebui să aibă acces la aceste piețe. Având în vedere complexitatea subiectului și riscurile asociate, aceasta este abordarea corectă; Comitetul insistă însă ca această interdicție să fie inclusă în mod formal în documente.

3.16. Comitetul este pe deplin conștient că textele actuale se limitează la promovarea armonizării unor elemente-cheie ale piețelor securitizărilor și nu se referă la o armonizare suplimentară sub impulsul pieței a unor procese și practici de pe aceste piețe. Toate eforturile în acest domeniu presupun o mai mare atenție și îmbunătățirea monitorizării și evaluării.

3.17. În ceea ce privește evaluarea prevăzută a avea loc la patru ani de la intrarea în vigoare a acestei inițiative, CESE pledează în favoarea unui termen de doi ani, pentru a maximiza astfel șansele de succes ale inițiativei.

3.18. Pe de altă parte, este important ca decidenții politici europeni să joace un rol central în discuțiile de la nivel internațional, în special în contextul discuțiilor de la Basel ⁽¹⁵⁾ privind elaborarea unui cadru juridic pentru tranzacțiile de securizare simple, transparente și standardizate, pentru a asigura o armonizare suficientă la nivel internațional.

Bruxelles, 20 ianuarie 2016.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ Consultarea Comitetului de la Basel pentru supraveghere bancară (BCBS) și a Organizației Internaționale a Reglementatorilor de Valori Mobiliare (IOSCO) cu privire la criteriile de identificare a securitizărilor simple, transparente și comparabile. Consultarea a avut loc în perioada 11 decembrie 2014–13 februarie 2015.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru pentru etichetarea în ceea ce privește eficiența energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE

[COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD)]

(2016/C 082/02)

Raportor: Emilio FATOVIC

Consiliul, la data de 31 august 2015, și Parlamentul European, la data de 15 septembrie 2015, au decis, în conformitate cu dispozițiile articolului 194 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru pentru etichetarea în ceea ce privește eficiența energetică și de abrogare a Directivei 2010/30/UE

[COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD)].

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 ianuarie 2016.

În cea de a 513-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2016 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 218 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE susține propunerea Comisiei de a institui un cadru pentru etichetarea energetică, având convingerea că, în cazul în care aceasta este corect implementată și completată de Directiva privind proiectarea ecologică, ea va putea avea un impact pozitiv asupra mediului, asupra consumatorilor, întreprinderilor și lucrătorilor.

1.2. Comitetul consideră că propunerea abordează principalele probleme legate de legislația în vigoare, printre care aplicarea efectivă a normelor, monitorizarea eficienței a pieței și dreptul consumatorilor de a primi informații clare, ușor de înțeles și comparabile. În special, CESE invită Comisia să continue pe calea standardizării și simplificării claselor de eficiență energetică pentru toate categoriile de produse.

1.3. CESE este de acord cu recurgerea la instrumentul de reglementare, în locul directivei, pentru a garanta implementarea efectivă și uniformă a actului normativ pe întreg teritoriul Europei.

1.4. Comitetul consideră corectă optarea pentru crearea unei „baze de date privind produsele”, ca instrument care va contribui la îmbunătățirea eficacității activităților de supraveghere a pieței. Cu toate acestea, CESE consideră că este esențial să se consolideze instrumentele de control pentru produsele puse în vânzare, pentru a verifica corespondența dintre caracteristicile reale ale produsului și cele care figurează pe etichetă.

1.5. CESE invită Comisia să creeze și să finanțeze formări comune și standardizate pentru toți lucrătorii și celelalte părți implicate în procesele de supraveghere și control.

1.6. CESE este de acord cu opțiunea de a reveni la scara energetică precedentă de la A la G, aceasta fiind mai ușor de înțeles pentru consumatori, precum și cu introducerea unei scări cromatice de la verde la roșu pentru a identifica mai bine eficiența energetică a unui produs.

1.7. Comitetul propune elaborarea unui nou format grafic pentru eticheta energetică, astfel încât să poată fi combătută contrafacerea și să se evite confuzia în rândul consumatorilor, mai ales în timpul perioadelor de tranziție. De asemenea, CESE propune ca, în cadrul seriei cromatice, clasele în care nu apar unele produse aflate pe piață să rămână în gri, indiferent dacă e vorba de o reclasificare sau din cauza limitelor impuse de Directiva privind proiectarea ecologică.

1.8. CESE propune completarea noii etichete cu alte informații sensibile pentru consumatori, precum „durata minimă a produselor” și „consumul energetic al produsului de-a lungul ciclului său de viață”, ținându-se seama și de amprenta de carbon. Aceste informații sunt fundamentale pentru a asigura comparabilitatea efectivă din punct de vedere economic a produselor energetice aparținând unor clase diferite și pentru a contracara și descuraja obsolescența programată a produselor.

1.9. CESE consideră că faptul de a încredința statelor membre un aspect atât de important cum este adoptarea unui sistem de sancțiuni va duce inevitabil la aplicarea eterogenă a reglementărilor, anulând astfel avantajele pe care regulamentul le oferă în raport cu directiva.

1.10. Comitetul consideră că Uniunea, pe baza principiului subsidiarității, va trebui să faciliteze accesibilitatea produselor cu eficiență energetică mai ridicată pentru categoriile sociale mai dezavantajate, combătând fenomenul de „sărăcie energetică”.

1.11. CESE consideră că, în conformitate cu principiul „proiectării universale” (*design for all*), în virtutea căruia sunt concepute produse utilizabile de toți, și etichetele ar trebui să fie din ce în ce mai ușor de înțeles de către toți, acordându-se o atenție deosebită nevoilor persoanelor cu handicap.

1.12. Comitetul invită Uniunea să ia măsuri pentru ca eventualele costuri suplimentare prevăzute de noul sistem de etichetare să nu fie imputate automat comercianților cu amănuntul sau utilizatorilor finali.

1.13. CESE regretă absența unei strategii ad hoc pentru comerțul online, pe care o consideră, dimpotrivă, ca fiind necesară, întrucât reprezintă unul dintre sectoarele în care aplicarea legislației se dovedește a fi, în mare parte, neglijată. CESE solicită, în special, să se ia măsuri rapide de reglementare a așa-numitelor „situri bazar”, unde au fost constatate cele mai multe cazuri de încălcare a obligației de a afișa etichetele energetice.

1.14. CESE constată lipsa unor măsuri ad hoc pentru produsele energetice „recondiționate”. CESE consideră că este necesară, în special, reglementarea comercializării acestor produse atunci când sunt vândute în unități comerciale ad hoc, pentru a nu crea situații de vid normativ și, mai ales, pentru a promova o mai bună integrare între strategia privind eficiența energetică și cea privind economia circulară.

1.15. Comitetul invită Comisia Europeană să acorde o atenție deosebită produselor importate din țări terțe, în scopul protejării producției europene împotriva eventualelor forme de concurență neloială sau de fraudă în cazul în care etichetele au fost în mod clar falsificate.

1.16. CESE consideră că Uniunea Europeană își va putea atinge obiectivele de eficiență energetică doar printr-o implicare activă a consumatorilor. Din acest motiv, solicită ca societatea civilă organizată să conlucreze cu guvernele naționale pentru a realiza activități de informare și de sensibilizare cât mai eficiente și mai extinse, inclusiv în rândul comercianților cu amănuntul.

1.17. Comitetul sprijină propunerea de a include obligatoriu în anunțurile publicitare eticheta energetică pentru fiecare produs în parte sau, atunci când acest lucru nu este posibil, cel puțin clasa energetică, pentru o mai bună informare a consumatorilor și pentru a crește gradul lor de conștientizare în această privință.

1.18. CESE consideră că o singură săptămână, la sfârșitul perioadei de tranziție, reprezintă un interval mult prea scurt pentru a trece în mod definitiv la produse etichetate cu ajutorul noului sistem. Din acest motiv, solicită extinderea acestui interval la 30 de zile.

1.19. CESE invită Comisia să aplice o abordare mai prudentă și rezervată în ce privește actele delegate. În special, Comitetul dorește ca delegările să fie clare și bine definite, ca controlul Parlamentului să fie garantat și, mai ales, ca adoptarea actelor delegate să fie întotdeauna supusă consultării și participării efective a statelor membre, a CESE și a părților interesate.

1.20. CESE consideră rezonabilă perioada de 8 ani pentru reexaminarea cadrului pentru etichetare, însă propune ca acesta să facă obiectul unei evaluări a impactului pe termen mediu.

1.21. CESE consideră esențială conceperea unui mecanism de reclasificare stabil și neechivoc, astfel încât reclasificările ulterioare impuse de evoluțiile tehnologice de pe piață să fie economice, exacte și incontestabile. Prin urmare, propune ca reclasificarea să aibă loc numai atunci când produsele din clasa energetică A reprezintă cel puțin 20 % din piață.

2. Introducere

2.1. La 25 februarie 2015, Comisia Europeană a publicat pachetul „Uniunea energetică”, care este structurat în trei comunicări:

- o strategie-cadru pentru o uniune energetică rezilientă⁽¹⁾;
- o comunicare privind poziția UE în vederea acordului global privind clima;
- o comunicare care stabilește măsurile pentru atingerea obiectivului de 10 % privind interconectarea electrică până în 2020.

2.2. Strategia pentru uniunea energetică, bazată pe o abordare globală, al cărei obiectiv este de a îmbunătăți siguranța, sustenabilitatea și competitivitatea aprovizionării cu energie electrică, cuprinde cinci dimensiuni:

- securitate energetică, solidaritate și încredere;
- integrarea completă a pieței europene a energiei electrice;
- eficiență energetică în sprijinul moderării cererii;
- decarbonizarea economiei;
- cercetare, inovare și competitivitate.

2.3. Regulamentul care instituie un cadru pentru etichetarea eficienței energetice, în scopul abrogării Directivei 2010/30/UE precedente⁽²⁾, este elaborat în cadrul acestei strategii.

2.4. Noul cadru pentru etichetare are o normă analoagă în Directiva 2009/125/CE privind proiectarea ecologică⁽³⁾. Conform comisariatului pentru climă și energie, Miguel Arias Cañete, prin implementarea comună a celor două legislații, „Europa va economisi până în 2020 volumul de energie care se utilizează în fiecare an în Italia, egal cu 166 de milioane de tone de petrol”, cu un puternic impact și asupra reducerii emisiilor de CO₂.

2.5. Noul regulament ia în considerare, printre altele, rezultatele evaluării ex-post privind legislația în vigoare, rezultatele consultărilor efectuate între cetățeni și părțile interesate, precum și o evaluare specifică a impactului⁽⁴⁾.

3. Rezumatul propunerii Comisiei

3.1. Propunerea Comisiei se structurează pentru prima dată sub formă de regulament și nu se mai prezintă sub formă de directivă, în scopul simplificării contextului normativ pentru statele membre și întreprinderi, dar, în special, pentru a garanta că principiile pe care le cuprinde sunt aplicate și respectate în întreaga Uniune Europeană.

3.2. Propunerea stabilește crearea unei baze de date privind produsele care va contribui la îmbunătățirea eficacității activității de supraveghere a pieței. Producătorii vor fi cei care vor avea obligația de a introduce o serie de informații în baza de date menționată mai sus. Este important să se sublinieze faptul că, în prezent, aceste informații trebuie să fie deja furnizate de către întreprinderi, la cererea autorităților naționale de supraveghere a pieței. Din acest motiv, Comisia Europeană estimează că sarcina suplimentară pentru întreprinderi va fi minimă⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Ref. COM(2015) 80 final.

⁽²⁾ Directiva 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic (JO L 153, 18.6.2010, p. 1).

⁽³⁾ Directiva 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic (JO L 285, 31.10.2009, p. 10).

⁽⁴⁾ SWD(2015) 139.

⁽⁵⁾ COM(2015) 341 final, punctul 2.3 din „expunerea de motive”.

3.3. Propunerea intenționează să revizuiască scara energetică în vigoare, introdusă prin Directiva 2010/30/UE, din două motive:

- (a) s-a constatat că scara cuprinsă între A+ și A+++ afectează înțelegerea etichetelor, descurajându-i pe consumatori să achiziționeze produse mai eficiente din punct de vedere energetic;
- (b) clasele energetice cele mai înalte sunt deja saturate în ceea ce privește diverse categorii de produse.

Din acest motiv, Comisia propune să se revină la scara precedentă de la A la G, considerată a fi cea mai ușor de înțeles, „reclasificând” toate produsele existente până în prezent în comerț. Clasele A și B vor fi lăsate goale, pentru a evita problema de saturație imediată a claselor superioare ⁽⁶⁾. Totodată, se prevede, în completare, introducerea în etichetă a unei scări cromatice de la verde la roșu pentru a indica produsele mai mult sau mai puțin eficiente din punct de vedere energetic.

3.4. Propunerea prevede o perioadă de tranziție de șase luni în care produsele care se află în prezent la vânzare vor fi disponibile cu o dublă etichetă în scopul desfășurării în mod corect a procesului de „reclasificare” fără a genera confuzie ulterioară în rândul consumatorilor. În plus, în această etapă, statele membre vor trebui să organizeze campanii ad hoc pentru a-i informa pe consumatori cu privire la noul sistem de etichetare.

3.5. Potrivit Comisiei, atât activitatea de control, cât și definirea unui regim de sancțiuni ar trebui să rămână în sfera de competențe a statelor membre respective ⁽⁷⁾.

3.6. Comisiei i se atribuie competența de a adopta acte delegate în scopul de a garanta aplicarea corectă a legislației. Această competență va putea fi revocată în orice moment de Consiliu și de Parlament. Comisia va trebui să asigure, pentru fiecare act delegat, o participare echilibrată a reprezentanților statelor membre și a părților interesate pentru categoria specifică de produs. Statele membre și părțile interesate se vor reuni în cadrul unui forum consultativ ad hoc.

3.7. Următoarea evaluare a cadrului pentru etichetare este prevăzută peste opt ani. Etichetele produselor aflate deja în vânzare vor fi supuse revizuirii în termen de 5 ani, însă nu s-a stabilit un calendar precis pentru reclasificarea produselor comercializate după intrarea în vigoare a regulamentului.

4. Observații generale

4.1. CESE salută propunerea Comisiei care rezultă în urma conștientizării faptului că etichetarea energetică are un impact pozitiv asupra mediului, asupra consumatorilor, asupra întreprinderilor europene și asupra nivelurilor de ocupare a forței de muncă ⁽⁸⁾.

4.2. CESE atribuie noului sistem de etichetare un rol strategic important, pe lângă cel pur tehnic, întrucât intervine, în mod direct și indirect, în sectoarele energiei, comerțului intern, dezvoltării tehnologice, mediului și, în termeni mai generali, în procesele de dezvoltare durabilă.

4.3. CESE recunoaște că propunerea are meritul de a aborda principalele probleme legate de legislația în vigoare, deși, în unele cazuri, este lipsită de ambiție și de viziune. De fapt, propunerea se concentrează pe rezolvarea problemelor imediate și stringente, fără a imagina posibilele evoluții viitoare ale comerțului și ale producției energetice.

4.4. Comitetul invită Comisia să continue pe calea standardizării și simplificării claselor de eficiență energetică pentru toate categoriile de produse. Acest lucru va juca un rol important în difuzarea unei abordări selective a achizițiilor din partea consumatorilor, care vor aprecia astfel produsele de calitate mai bună.

4.5. CESE se declară de acord cu recurgerea la instrumentul de reglementare, în loc de directivă, în scopul garantării implementării efective și la timp a actului normativ într-un mod uniform pe întreg teritoriul Europei. Utilizarea selectivă a acestui instrument este esențială și în perspectiva unui proces eficient de integrare europeană.

⁽⁶⁾ COM(2015) 341 final, articolul 7 alineatul (3).

⁽⁷⁾ COM(2015) 341 final, articolul 4 alineatul (5).

⁽⁸⁾ Avizul CESE pe tema proiectarea ecologică/produse consumatoare de energie (JO C 112, 30.4.2004, p. 25).

4.5.1. Comitetul susține propunerea de a crea o „bază de date privind produsele”, aceasta reprezentând un instrument fundamental dacă se intenționează supravegherea în mod eficient a pieței. Se observă, într-adevăr, că, în numeroase state europene, asociațiile consumatorilor au ridicat de mai multe ori problema neimplementării Directivei 2010/30/UE precedente și prezența, în consecință, pe piață, a produselor care nu dispuneau de etichete privind consumul energetic. Această intervenție se impune și pentru a garanta condiții de concurență echitabile reale pentru produsele de pe piața internă.

4.6. Cu toate acestea, CESE consideră că, deși realizarea unei „bănci de date privind produsele” este importantă, ea nu este decisivă în cadrul supravegherii adecvate a pieței și speră că autoritățile competente vor întări instrumentele de control al produselor puse în vânzare, pentru a verifica corespondența dintre etichetă și caracteristicile reale ale produsului.

4.7. Având în vedere natura foarte tehnică a activității de control și supraveghere a pieței, Comitetul invită Comisia să instituie acțiuni comune și standardizate de formare pentru lucrătorii și celelalte părți implicate în supravegherea și monitorizarea pieței, prin linii de finanțare specifice, pentru a garanta că regulamentul poate fi implementat eficient și în timp util în toate statele membre.

4.8. CESE se declară de acord cu revenirea la scara energetică precedentă cuprinsă între A și G, întrucât aceasta este mai ușor de înțeles pentru consumatori. Se subliniază, ca exemplu, că între un frigider de clasa A+++ și unul de clasa A+ există o diferență de consum energetic de 42 %, deși sistemul actual de etichetare nu permite înțelegerea imediată a diferențelor în ceea ce privește eficiența energetică și costurile. Acest lucru implică faptul că, pentru anumite categorii de produse, se aplică principiul „cine cheltuiește mai mult, cheltuiește mai puțin”, permițând consumatorilor să amortizeze costul de categorie superioară în intervale scurte. Acest lucru necesită totuși ca etichetele să fie mai clare, ușor de înțeles și comparabile.

4.9. CESE consideră că obiectivul principal al acestei propuneri este de a asigura aplicarea sa uniformă la scară europeană, însă a încredința statelor membre un aspect atât de important ca adoptarea unui sistem de sancțiuni va duce inevitabil la aplicarea eterogenă a reglementărilor, anulând astfel avantajele pe care regulamentul le oferă în raport cu directiva.

4.10. În ansamblu, CESE consideră că noul sistem de etichetare, astfel structurat, va putea garanta:

4.10.1. Primirea, de către consumatori, de informații mai precise, pertinente și comparabile privind eficiența și consumul energetic al tuturor produselor vândute în UE, favorizând o achiziționare a acestor produse în cunoștință de cauză și avantajoasă din punct de vedere economic pe termen lung și un mod ecologic de utilizare a lor.

4.10.2. Îmbunătățirea liberei circulații a produselor, garantând condiții egale. Acest lucru va consolida, totodată, competitivitatea întreprinderilor europene, care vor fi stimulate să inoveze, beneficiind de avantajul de a intra primele pe piață în comparație cu cele din statele terțe și de posibilitatea de a obține marje mai înalte de profit.

4.10.3. Consolidarea nivelurilor ocupării forței de muncă, cu condiția ca întreprinderile europene să se angajeze să nu își transfere ulterior producțiile, ceea ce ar reprezenta, în mod indirect, un factor de relansare a producției europene și a consumurilor interne.

5. Observații specifice

5.1. CESE consideră că noul sistem de etichetare prezintă îmbunătățiri față de legislația actuală, dar că nu vine în întâmpinarea tuturor nevoilor de informare ale consumatorilor. În acest sens, se recomandă introducerea în etichetă a altor informații precum „durata minimă a produselor”⁽⁹⁾ și „consumul energetic al produsului pe durata de viață”, ținându-se seama și de amprenta sa de carbon. Aceste informații se dovedesc fundamentale pentru a garanta comparabilitatea efectivă din punct de vedere economic a produselor energetice aparținând unor clase diferite și pentru a contracara și descuraja obsolescența programată a produselor.

⁽⁹⁾ Avizul CESE pe tema durata de viață a produselor și informarea consumatorilor (JO C 67, 6.3.2014, p. 23).

5.1.1. Mai multe informații utile, dar nu și indispensabile pentru consumatori (cum sunt costul energetic suplimentar generat de produsele utilizate în domotică) ar putea fi accesibile prin intermediul unui site internet specific, destinat eficienței energetice a produselor, sau al unui Cod QR aplicat pe etichetă, astfel încât fiecare produs să poată fi ușor accesibil de pe tablete și smartphone-uri, astfel cum s-a întâmplat deja în situații asemănătoare în cazul altor produse comerciale, într-o logică a dezvoltării echilibrate a planului de acțiune privind *internetul obiectelor* ⁽¹⁰⁾.

5.2. Comitetul propune elaborarea unui nou format grafic pentru eticheta energetică, astfel încât să poată fi combătută contrafacerea și pentru a evita confuzia în rândul consumatorilor, mai ales în timpul perioadelor de tranziție. De asemenea, CESE propune ca, în cadrul seriei cromatice, clasele în care nu apar unele produse aflate pe piață să rămână în gri, pentru a nu-i descuraja pe consumatori să le cumpere. Această operație ar trebui făcută atât pentru clasele inferioare, atunci când produsele au fost scoase de pe piață prin Directiva privind proiectarea ecologică, cât și pentru clasele superioare în care nu intră încă produsele aflate pe piață sau ca rezultat al procesului de reclasificare.

5.3. CESE amintește Comisiei poziția pe care a susținut-o deja în avizul TEN/516 ⁽¹¹⁾, în special în ceea ce privește fenomenul „sărăciei energetice”, care afectează peste 50 de milioane de cetățeni din întreaga UE. Prin urmare, Uniunea, pe baza principiului subsidiarității, trebuie să faciliteze cât mai mult posibil accesibilitatea produselor cu cel mai înalt grad de eficiență energetică, chiar și pentru categoriile sociale cele mai sărace și mai dezavantajate. Totodată, Uniunea trebuie să ia măsuri pentru ca eventualele costuri suplimentare prevăzute de noul sistem de etichetare să nu fie imputate automat comercianților cu amănuntul sau utilizatorilor finali.

5.3.1. În numeroase state europene au fost deja introduse cu succes bune practici în materie de subsidiaritate și de accesibilitate a produselor energetice. Printre acestea se numără și posibilitatea de a deduce din declarația de impunere costul produselor energetice din clasele superioare. Cu toate acestea, dincolo de bunele practici naționale, fără îndoială utile și importante, CESE speră că Uniunea Europeană și, mai ales, Consiliul European, luând act de importanța eficienței energetice, vor transpune în realitate principiul subsidiarității și vor depune eforturi pentru a institui o strategie unică, astfel încât să-i asocieze pe toți cetățenii la „revoluția energetică”.

5.4. CESE consideră că, în conformitate cu principiul „proiectării universale” (*design for all*), care urmărește conceperea de produse utilizabile de către toți, și etichetele ar trebui să fie din ce în ce mai ușor de înțeles de către toți, acordându-se o atenție deosebită nevoilor persoanelor cu handicap.

5.5. CESE regretă lipsa unei strategii specifice pentru comerțul online, al cărui volum de afaceri este în creștere constantă și care, până în prezent, reprezintă unul dintre sectoarele în care comparabilitatea produselor și, în special, supravegherea pieței se dovedesc a fi mai complexe și mai dificile. Conform observatorului MarketWatch, doar 23 % din produsele online prezintă o etichetă corectă. Acest lucru reprezintă un factor denaturant al pieței, care generează prejudicii evidente întreprinderilor și consumatorilor.

5.5.1. Comitetul observă că actualul Regulament delegat (UE) nr. 518/2014 privind etichetarea produselor cu impact energetic pe internet, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015, nu a fost corelat în mod corespunzător cu noua propunere de regulament. Acest regulament prevede, printre altele, că etichetarea este obligatorie numai în cazul noilor produse, pentru cele deja puse în vânzare etichetarea fiind facultativă. Regulamentul nici nu abordează problema „siturilor bazar”, unde consumatorii cumpără, adesea fără să-și dea seama bunuri, oferite spre vânzare de către agenți de publicitate terți, a căror publicitate falsă sau incorectă nu este reprimată.

5.6. CESE recunoaște că nici actualul sistem de etichetare și nici cel nou nu abordează problema produselor energetice reconșionate. În acest sens, Comitetul consideră că reglementarea comercializării acestor produse este necesară și justificată, în special a celor vândute în amplasamente ad hoc, astfel încât să nu mai existe situații de vid legislativ și, mai ales, pentru a facilita o mai bună integrare a Directivei privind proiectarea ecologică și a Comunicării Comisiei intitulate „Spre o economie circulară” ⁽¹²⁾. CESE reamintește, de asemenea, pozițiile adoptate deja în trecut împotriva „obsolescenței programate”, încurajând comercializarea unor produse mai durabile și rezistente ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Internetul obiectelor – un plan de acțiune pentru Europa” (JO C 255, 22.9.2010, p. 116).

⁽¹¹⁾ Avizul CESE pe tema „Pentru o acțiune europeană coordonată în vederea prevenirii și combaterii sărăciei energetice” (JO C 341, 21.11.2013, p. 21).

⁽¹²⁾ COM(2014) 398 final. Avizul CESE pe tema economia circulară în UE (JO C 230, 14.7.2015, p. 91).

⁽¹³⁾ A se vedea nota de subsol 9.

5.7. CESE invită Comisia Europeană să acorde o atenție deosebită produselor importate din țări terțe, în scopul de a proteja producția europeană împotriva eventualelor forme de concurență neloială. În special, Comitetul invită Comisia să lanseze o campanie puternică împotriva contrafacerii etichetelor, astfel încât acestea să devină greu de falsificat, să consolideze controalele în materie de conformitate subiectivă și obiectivă, iar în caz de contrafacere clară, să sancționeze importatorul prin retragerea produsului de pe piață.

5.8. CESE subliniază faptul că educarea în sensul achiziționării și utilizării în cunoștință de cauză a produselor reprezintă aspecte-cheie în atingerea obiectivelor pe care Uniunea Europeană și le-a stabilit în materie de eficiență energetică. Statele membre trebuie, în mod întemeiat, să joace un rol cheie prin campanii ad hoc de informare și de sensibilizare. CESE dorește, cu toate acestea, o implicare activă a societății civile organizate, atât la nivel național cât și la nivel european, în perspectiva unei comunicări mai eficiente și mai extinse ⁽¹⁴⁾, inclusiv în rândul comercianților cu amănuntul.

5.8.1. Comitetul sprijină propunerea Comisiei de a include obligatoriu în anunțurile publicitare eticheta energetică pentru fiecare produs în parte sau, atunci când acest lucru nu este posibil, cel puțin clasa energetică, pentru a informa și a sensibiliza consumatorii cu privire la achiziționarea în cunoștință de cauză și utilizarea responsabilă a produselor energetice ⁽¹⁵⁾.

5.9. CESE subliniază caracterul oportun al revizuirii anumitor aspecte ale perioadei de tranziție necesare pentru „reclasificarea” produselor. Într-adevăr, regulamentul prevede că, la scadența perioadei de 6 luni indicate mai sus, este suficientă o săptămână pentru a trece de la un sistem de dublă etichetare la unul în care rămân exclusiv produse etichetate conform noului sistem. Această perioadă riscă să fie excesiv de scurtă și prea puțin realistă, motiv pentru care se solicită extinderea sa la 30 de zile (răgaz acordat în mod normal întreprinderilor pentru a face inventarul produselor).

5.10. CESE invită Comisia să păstreze o abordare mai prudentă și rezervată în ce privește actele delegate. În special, Comitetul dorește ca delegările să fie clare și bine definite, ca controlul Parlamentului să fie garantat și, mai ales, ca adoptarea actelor delegate să fie întotdeauna supusă consultării și participării efective a statelor membre, a CESE și a părților interesate ⁽¹⁶⁾.

5.11. CESE susține crearea unui forum consultativ ad hoc în scopul de a pune bazele unui dialog structurat între Comisie, statele membre și părțile interesate.

5.12. CESE consideră rezonabilă perioada de 8 ani stabilită pentru reexaminarea cadrului de etichetare, deși ar dori o evaluare atentă a acestuia pe termen mediu, pentru a se verifica în ansamblu impactul și starea efectivă de implementare ale acestuia. Această inițiativă este considerată cu atât mai oportună cu cât, prin prezenta propunere, se urmărește trecerea de la o directivă la un regulament.

5.13. CESE consideră esențială conceperea unui mecanism de reclasificare stabil și neechivoc, astfel încât reclasificările ulterioare impuse de evoluțiile tehnologice de pe piață să fie economice, exacte și incontestabile. În acest sens, consideră că reclasificarea trebuie să aibă loc doar în caz de necesitate reală și numai atunci când produsele din clasa energetică A reprezintă cel puțin 20 % din piață.

Bruxelles, 20 ianuarie 2016.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ Studiul CESE privind rolul societății civile în punerea în aplicare a Directivei UE privind energia din surse regenerabile, coordonator general: domnul RIBBE, ianuarie 2015.

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 341 final, considerentul 10 și articolul 3 alineatul (3) litera (a).

⁽¹⁶⁾ Avizul CESE pe tema actelor delegate (JO C 13, 15.1.2016, p. 145).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Lansarea procesului de consultare publică privind o nouă organizare a pieței energiei

[COM(2015) 340 final]

(2016/C 082/03)

Raportor: domnul Lutz RIBBE

La 15 iulie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Lansarea procesului de consultare publică privind o nouă organizare a pieței energiei”

[COM(2015) 340 final].

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 ianuarie 2016.

În cea de a 513-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2016 (ședința din 20 ianuarie 2016), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 212 voturi pentru, 4 voturi împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută comunicarea și sprijină multe dintre propunerile prezentate, care reprezintă o consecință logică a considerațiilor privind uniunea energetică europeană.

1.2. Îmbunătățirile conținute referitoare la piețe, inclusiv la piețele de tranzacționare intrazilnice, la eliminarea reglementărilor care denaturează concurența, la managementul cererii de energie și la crearea unor semnale de preț corecte sunt, în principiu, măsuri adecvate și importante pentru transformarea pieței energiei, care, în viitor, va sta mai mult sub semnul fluctuațiilor specifice ale producției de energie descentralizate din surse regenerabile.

1.3. O aprovizionare sigură și accesibilă a întreprinderilor și gospodăriilor cu energie (mai curată) constituie o bază vitală pentru economiile și cetățenii societății de astăzi. Prin urmare, furnizarea de energie este, în principiu, o sarcină socială, a cărei realizare presupune un echilibru just între piață și reglementare. Acest aspect nu a fost încă discutat suficient din punct de vedere politic; nici prezenta comunicare nu face excepție.

1.4. Pe termen scurt și mediu, obiectivul unei aprovizionări cu energie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, cu un procent ridicat de surse de energie regenerabile reglabile poate fi realizat numai când toți participanții la piață (deci și cei noi) dispun de suficiente opțiuni care să asigure flexibilitatea, cum ar fi capacități suficiente de depozitare, opțiuni flexibile și favorabile consumatorilor referitoare la cerere sau tehnologii de producere a energiei (de exemplu, cogenerarea), precum și infrastructuri de distribuție cuprinzătoare și interconectate. În plus, va trebui ca consumatorii să beneficieze de informații suficiente, prompte și corecte, pentru a avea posibilitatea de a își exploata propriile posibilități de comercializare a producției, și ca investițiile în infrastructura necesară să se dovedească rentabile. În prezent, condițiile acestea nu sunt întrunite.

1.5. Semnalele de preț sunt importante, deoarece procesul de transformare a actualului sistem va necesita investiții mari. La actualele prețuri de la bursă de 30 sau 40 EUR/MWh, investițiile nu pot fi finanțate, indiferent dacă este vorba de investiții în noi capacități de producție a energiei electrice sau în tehnologii de stocare. Astfel de prețuri se obțin doar ca urmare a faptului că, printre altele, o mare parte din energia electrică produsă în centrale amortizate ajunge pe piață și că există subvenții pentru cărbune, energie nucleară și energie din surse regenerabile. Cu alte cuvinte, actualele prețuri ale bursei nu reflectă structura reală a costurilor. Ca urmare a subvențiilor și a suprareglementării, prețurile de la bursă reflectă o imagine distorsionată a costurilor reale pentru producția de energie electrică. Numai prin intermediul unor prețuri realiste și transparente pot fi emise semnalele corecte pentru investițiile considerabile necesare pentru transformarea sistemului actual.

1.6. Prin urmare, este nevoie de abordări complet noi pentru a crea baza economică pentru realizarea unui nou nivel de calitate a rețelelor (inclusiv privind managementul cererii de energie și stocarea acesteia). O abordare ar putea consta într-o orientare a componentelor ce țin de reglementare către inovările dorite și o evaluare mai bună a stabilității sistemului.

1.7. În viitor, prețul ar trebui să reflecte costurile totale reale ale generării, furnizării și eliminării energiei electrice, inclusiv efectele externe negative (emisiile de CO₂). Formarea prețurilor trebuie să devină realistă. Aceasta înseamnă că Comisia trebuie să-și adapteze propriul sistem de subvenții, renunțându-se – acolo unde mai există – la prețurile fixate de stat. Comisia încă nu a prezentat un plan coerent în acest sens.

1.8. O provocare majoră din punct de vedere tehnologic a noului sistem energetic constă mai ales în faptul că energia electrică nu va fi gestionată de la nivel central, dinspre marile centrale spre consumatori („de sus în jos”), ci în baza unui număr mare de surse de energie descentralizate, parțial cu caracter intermitent, ducând la apariția unor „insule de producție și aprovizionare”, care trebuie interconectate între ele („de jos în sus”), în care managementul cererii de energie (și stocarea acesteia), precum și comercializarea la nivel local și regional vor juca un rol deosebit de important.

1.9. CESE a subliniat în mai multe rânduri faptul că astfel de sisteme energetice mai descentralizate reprezintă noi oportunități, nu numai în ceea ce privește acceptarea din partea publicului a schimbărilor structurale necesare și a investițiilor necesare în acest sens ⁽¹⁾. În același timp pot lua naștere și noi perspective și oportunități de creare de valoare adăugată în afara structurilor existente. Noile tehnologii fac posibilă o nouă punere de acord între politica de dezvoltare regională și politica energetică. În plus, insulele de aprovizionare interconectate oferă mai multă securitate împotriva eventualelor atacuri asupra infrastructurii esențiale.

1.10. Comisia ar trebui, prin urmare, să regândească sistemul de tranzacționare în funcție de infrastructura energetică necesară și să nu încerce să conceapă modificările necesare la nivelul infrastructurii energetice pentru a le face compatibile cu sistemul de tranzacționare existent. De asemenea, ea ar trebui să analizeze, împreună cu operatorii de piață, cum trebuie modificată infrastructura energetică și sistemul de tranzacționare pentru a crea condițiile pentru un sistem energetic mai diversificat, mai flexibil, mai orientat către consumator și mai eficient din punctul de vedere al costurilor.

1.11. CESE nu numai că salută declarațiile Comisiei referitoare la diversitatea actorilor, ci și consideră drept esențială implicarea activă a consumatorilor (adică a întreprinderilor, cetățenilor, întreprinderilor de utilități publice etc.) în chestiunile referitoare la producția și comercializarea directă pe plan local sau regional. Atunci când întreprinderile, cetățenii sau întreprinderile de utilități publice decid să utilizeze potențialul existent de la nivel local sau regional, de exemplu sub forma exploatării în comun a energiei solare sau a unor turbine eoliene, aceștia ar trebui să poată beneficia cu mai multă ușurință decât în trecut de energia produsă nemijlocit, fără a apela la burse sau intermediari, și/sau să dispună de dreptul de a vinde energia produsă în mod direct și fără alte obstacole. Și în această privință, documentul Comisiei lasă multe întrebări fără răspuns.

1.12. Comisia a subliniat în mai multe rânduri faptul că energia din surse regenerabile se confruntă în continuare cu obstacole care trebuie îndepărtate și că sursele regenerabile de energie trebuie să fie promovate în conformitate cu cerințele pieței și la nivel regional. CESE este de acord cu acest punct de vedere, însă observă că extinderea pieței și nivelul redus de reglementare nu vor genera în mod automat o creștere a producției de energie din surse regenerabile. Este însă regretabil că comunicarea nu oferă niciun indiciu cu privire la ceea ce Comisia are în vedere pentru a aborda acest aspect.

2. Sinteza și contextul comunicării Comisiei

2.1. În orientările sale politice, Comisia Juncker a stabilit că dezvoltarea unei uniuni a energiei reziliente cu o politică prospectivă privind clima este unul dintre obiectivele sale strategice.

⁽¹⁾ A se vedea studiul CESE privind rolul societății civile în punerea în aplicare a Directivei UE privind energia din surse regenerabile (EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA).

2.2. Această ambiție a fost confirmată în Programul de lucru al Comisiei pentru 2015 ⁽²⁾ și prezentată mai detaliat în Strategia-cadru pentru o uniune energetică rezilientă cu o politică prospectivă în domeniul schimbărilor climatice ⁽³⁾ pentru a se crea condițiile necesare pentru o energie fiabilă și accesibilă pentru toți, pentru a se aplica principiul eficienței energetice înainte de toate și pentru ca Uniunea Europeană să devină liderul mondial în domeniul energiei din surse regenerabile. Strategia-cadru pune un accent special pe rolul activ al cetățenilor pentru transformarea sistemului energetic. Restructurarea pieței energiei, în special a pieței electricității, reprezintă un pas important în direcția realizării acestor obiective.

2.3. Procesul de consultare publică lansată odată cu prezenta comunicare a Comisiei dorește să contribuie la depășirea câtorva provocări majore, care împiedică dezvoltarea unui sistem energetic durabil.

2.4. Comisia Europeană consideră că aceste provocări se datorează „unui concept de piață existent care datează dintr-o perioadă în care centralele electrice mari, centralizate și alimentate în mare parte cu combustibili fosili aveau scopul esențial de a furniza tuturor gospodăriilor și operatorilor economici dintr-o zonă limitată – de obicei un stat membru – toată energia electrică dorită și în care consumatorii – gospodăriile, operatorii economici și industria – erau percepuți ca fiind pasivi”. Comisia vizează o „schimbare fundamentală în sistemul energetic european”, în care o mai mare parte a producției descentralizate de energie electrică se va baza pe surse de energie intermitente, cu mai mulți actori de piață jucând diferite roluri; una dintre noile și principalele provocări va consta în managementul cererii de energie.

2.5. Ca provocări specifice, Comisia menționează:

- formarea prețurilor și stimulentele pentru investiții pe piețe fragmentate;
- existența în continuare a unor reglementări la nivel național în ce privește prețul și accesul pe piață, precum și alte intervenții pe piață în statele membre;
- lipsa de flexibilitate a piețelor în ceea ce privește oferta și cererea în contextul extinderii energiilor regenerabile și a principiului „eficienței energetice înainte de toate”;
- prea puține oportunități pentru implicarea activă a cetățenilor la viitorul energetic.

2.6. Pentru a aborda aceste provocări, Comisia a identificat o serie de măsuri:

- instituirea unor piețe intrazilnice transfrontaliere flexibile pentru comerțul cu energie electrică („piața intraday”);
- stabilirea unor semnale de preț pe termen lung prin intermediul pieței europene de emisii de CO₂;
- completarea conexiunilor de infrastructură;
- promovarea surselor de energie regenerabile într-un mod care respectă piața și specificul regional;
- interconectarea comerțului en gros cu comerțul en detail, pentru a consolida semnalele de preț pentru consumatorii finali;
- înlăturarea reglementării prețurilor pe piața cu amănuntul și eliminarea barierelor din calea accesului la piață pentru agregatori și alți actori de pe piață;
- coordonarea la nivel regional a politicilor energetice;
- coordonarea la nivel european și regional a autorităților de reglementare a pieței și a operatorilor de rețele;

⁽²⁾ COM(2014) 910 final, 16 decembrie 2014.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, 25 februarie 2015.

- armonizarea evaluării caracterului adecvat al sistemelor energetice în ceea ce privește securitatea aprovizionării la nivel național și european;
- un cadru pentru deschiderea transfrontalieră a mecanismelor de asigurare a capacității.

3. Observații generale

3.1. Sunt necesare multe modificări fundamentale pentru a realiza obiectivele Uniunii Europene a Energiei. Acestea includ, astfel cum explică Comisia, o transformare fundamentală a modului în care a fost concepută piața pentru energie electrică.

3.2. Aceste modificări se vor putea bucura de un nivel suficient de acceptare din partea opiniei publice numai atunci când: (a) există un proces de consultare intensiv și bine organizat cu părțile interesate și cu societatea civilă; și (b) aceștia vor fi priviți ca parteneri activi în acest proces, nu numai ca părți care trebuie consultate.

3.3. CESE a descris cum ar putea arăta un astfel de proces în cadrul studiului său de evaluare a procesului de consultare a părților interesate de către Comisia Europeană ⁽⁴⁾. În același timp, Comitetul face trimitere la inițiativa sa privind dialogul european pe teme de energie.

3.4. Îmbunătățirile conținute referitoare la piețe, inclusiv la piețele de tranzacționare intrazilnice, la eliminarea reglementărilor care denaturează sau obstrucționează concurența, la managementul cererii de energie și la crearea unor semnale de preț corecte sunt măsuri adecvate și importante pentru transformarea pieței energiei, care, în viitor, va sta mai mult sub semnul fluctuațiilor specifice ale producției de energie din surse regenerabile. Numai în acest fel pot fi atinse obiectivele unei uniuni europene a energiei – care au fost salutate de CESE – garantând o aprovizionare eficientă din punct de vedere economic, ecologică, sigură și la prețuri accesibile pentru familii și sectorul economic.

3.5. CESE subliniază importanța deosebită a comerțului intrazilnic, ca o modalitate adecvată de organizare a schimburilor comerciale cu energia electrică din surse regenerabile.

3.6. Comitetul salută faptul că în comunicare se reafirmă principiile fundamentale ale „noului sistem energetic” și consideră că acestea reprezintă un semnal pozitiv către toți actorii de pe piață și către societate în ansamblu. Printre acestea se numără:

- principiul „eficienței energetice înainte de toate”;
- viziunea unei aprovizionări cu energie fără combustibili fosili ⁽⁵⁾;
- recunoașterea rolului care revine producției din ce în ce mai descentralizate, din surse supuse unor variații;
- ponderea managementului cererii de energie și al stocării în viitorul sistem energetic;
- recunoașterea rolului modificat al consumatorului, către un rol de consumator activ, producător și furnizor de servicii de sistem ⁽⁶⁾.

3.7. O aprovizionare sigură și accesibilă a întreprinderilor și gospodăriilor cu energie (mai curată) constituie o bază vitală pentru economiile și cetățenii societății de astăzi. Prin urmare, furnizarea de energie este, în principiu, o sarcină socială, a cărei realizare presupune un echilibru just între piață și reglementare. Acest aspect nu a fost încă discutat suficient din punct de vedere politic; nici prezenta comunicare nu face excepție. De exemplu, răspunsul la întrebarea dacă ar fi mai bine ca rețelele de transport și distribuție – în mod similar rețelele feroviare sau rutiere sau aprovizionării cu apă – să nu fie domenii de interes public, nu se va da la Bruxelles, însă poate fi discutat aici. Politica energetică vizează instituirea unui cadru clar de reglementare și supraveghere. Aceasta include, de asemenea, protecția consumatorilor și protecția celor mai vulnerabile grupuri sociale.

⁽⁴⁾ JO C 383, 17.11.2015, p. 57.

⁽⁵⁾ A se vedea COM(2011) 885 final.

⁽⁶⁾ A se vedea TEN/578 – Noi avantaje pentru consumatorii de energie; a se vedea pagina 22 din prezentul Jurnal Oficial.

3.8. CESE dorește să se abțină de la comentarii pozitive privind măsurile bune prezentate de Comisie, inclusiv atitudinea sa critică cu privire la capacitățile neutilizate. În schimb se recomandă formularea unor considerații, care, din punctul de vedere al CESE, nu sunt tratate în mod suficient în comunicare sau nu se bucură de atenția cuvenită din partea Comisiei.

4. Observațiile CESE

4.1. CESE este de acord cu Comisia în privința faptului că sunt necesare „schimbări fundamentale în sistemul energetic european”. Din punctul de vedere al Comitetului, soluțiile prezentate în comunicare reprezintă însă mai puțin o „transformare fundamentală”, ci mai degrabă o adaptare a sistemului existent sau o completare adusă acestuia.

4.2. CESE ar dori să atragă în mod deosebit atenția asupra faptului că „o transformare fundamentală” nu poate să constea doar în interconectarea sistemelor naționale pentru a forma o rețea europeană, în reformarea piețelor și sistemelor de tranzacționare existente și în creșterea considerabilă a ponderii energiei regenerabile. Trebuie, în plus, conceput și dezvoltat un sistem energetic complet nou, cu o gamă mult mai largă și mai descentralizată de părți interesate. Aceasta înseamnă nu doar o revalorificare a rețelelor de transport și de distribuție, dar și susținerea acestora cu noi infrastructuri sofisticate din punct de vedere tehnic. Într-o anumită măsură, noua rețea ar trebui să se bazeze pe structuri de activitate, interconectare și comercializare cu totul noi și diversificate. Surselor tradiționale de energie, utilizate în prezent, le revine o funcție de tranziție.

4.3. Obiectivul unei aprovizionări cu energie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, cu un procent ridicat de energie produsă din surse reglabile, poate fi realizat pe termen scurt și mediu numai atunci când:

- (a) toți participanții pe piață (inclusiv cei noi) au la dispoziție suficiente opțiuni care să asigure flexibilitatea, cum ar fi: capacități suficiente de stocare, opțiuni flexibile și favorabile consumatorilor referitoare la cerere și tehnologii de generare flexibile (cum ar fi cogenerarea de înaltă eficiență);
- (b) consumatorii primesc informații corecte și adecvate, în timp util;
- (c) consumatorilor li se dă șansa de a-și dezvolta posibilități proprii de comercializare;
- (d) o infrastructură de distribuție a energiei suficient de bine dezvoltată și interconectată;
- (e) investițiile necesare în tehnologie și infrastructură sunt rentabile.

În prezent, condițiile acestea nu sunt întrunite.

4.4. *Semnalele de preț și stimulentele pentru investiții*

4.4.1. Comisia subliniază importanța semnalelor în materie de prețuri, care ar trebui: (a) să-i încurajeze pe consumatori să joace un rol activ pe piața energiei; și (b) să creeze stimulente pentru ca întreprinderile să investească în noi tehnologii energetice cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Astfel de semnale de preț sunt importante, deoarece procesul de transformare a actualului sistem va necesita investiții mari. Cu prețuri la bursă de 30 sau 40 EUR/MWh, care sunt, desigur, avantajoase, câtă vreme ele se transpun în prețuri cu amănuntul avantajoase pentru consumatori, investițiile nu pot fi finanțate, indiferent dacă este vorba de investiții în noi capacități de producție a energiei electrice sau în tehnologii de stocare. În prezent, astfel de prețuri pot fi obținute doar ca urmare a faptului că o mare parte din energia electrică produsă în centrale amortizate ajunge pe piață și că există subvenții substanțiale pentru energia electrică obținută din cărbune, energie nucleară și energie din surse regenerabile. Actualele prețuri la bursă nu reflectă structura reală a costurilor. Ca urmare a subvențiilor și a suprareglementării, prețurile de la bursă reflectă o imagine distorsionată a costurilor reale pentru producția de energie electrică. Numai prin intermediul unor prețuri realiste și transparente pot fi emise semnalele corecte pentru investițiile considerabile necesare pentru transformarea sistemului actual.

4.4.2. Comunicarea Comisiei acordă prea puțină atenție implicațiilor pe care le are structura specifică a costurilor pentru energii regenerabile: în cazul unor costuri marginale zero pentru sursele regenerabile de energie și disponibilitatea unor dispozitive de stocare, piețele cu ridicata nu mai emit semnale de preț pozitiv. Acest lucru are două implicații. În primul rând, în cazul în care prețurile cu ridicata nu emit semnale în sensul unei alocări pe termen scurt în favoarea energiei electrice, acestea trebuie să fie create prin alte măsuri, cum ar fi subvențiile. În al doilea rând, costurile marginale zero necesită mecanisme de finanțare complet noi pentru sursele de energie regenerabile și dispozitivele de stocare.

4.4.3. Prin urmare, este nevoie de abordări complet noi pentru a crea baza economică pentru realizarea unui nou nivel de calitate a rețelelor (inclusiv privind managementul cererii de energie și stocarea acesteia). O abordare posibilă ar putea consta într-o redefinire a elementelor normative care contribuie la formarea prețului cu amănuntul, în special în ceea ce privește taxa pentru energie electrică și taxa de utilizare a sistemului de transport. Ar trebui avută în vedere o reorganizare a finanțării cheltuielilor comune în cadrul sistemului energetic.

4.4.4. Pentru ca prețurile să reflecte în mod exact toate costurile aprovizionării cu energie electrică, CESE consideră că Comisia ar trebui să-și propună transparentizarea costurilor printr-o abordare armonizată la nivelul UE. Costurile astfel identificate și cele comparabile ar trebui să reflecte costurile totale reale ale generării, aprovizionării și eliminării energiei electrice. Aceste analize de cost ar trebui să țină seama și de externalitățile negative, cum ar fi emisiile de CO₂ și subvențiile acordate. CESE face trimitere în acest sens la avizele și declarațiile sale anterioare ⁽⁷⁾ și solicită în continuare ca Comisia să-și țină promisiunea de a internaliza pe deplin costurile totale (incluzând externalitățile), de la producție până la eliminare, în prețuri și să nu permită o situație de concurență directă sau indirectă pentru obținerea de subvenții pentru diferitele surse de energie.

4.4.5. În afară de costurile efective, ar trebui să se creeze condiții-cadru propice pentru ca prețurile să includă atât punerea la dispoziție a energiei, cât și evitarea emisiilor de gaze cu efect de seră sau crearea unor locuri de muncă de înaltă calitate. Prețurile trebuie să reflecte faptul că există perioade de ofertă ridicată și cerere slabă, la fel cum există perioade cu ofertă redusă și cerere ridicată. Numai dacă prețurile vor exprima adevărul absolut referitor la costuri și beneficii și numai atunci când reducerile vor fi transferate în totalitate către consumatorul final, va exista o ajustare în sensul dorit de Comisie, cu un management al cererii corespunzător, centrale electrice mai flexibile și posibilități de stocare.

4.4.6. CESE este de acord cu Comisia în ceea ce privește faptul că prețurile reglementate ar trebui eliminate. Este corectă abordarea care permite formarea liberă – în sus și în jos – a prețurilor. Acest lucru declanșează reacțiile necesare ale pieței, venind în sprijinul opțiunilor de flexibilitate, cum ar fi managementul cererii de energie și stocarea acesteia. În opinia CESE, specificațiile incluse în orientările UE privind subvențiile, conform cărora nu ar trebui să se acorde nicio subvenție atunci când prețurile de energie electrică sunt negative, reprezintă o intervenție masivă pe piața energiei, dezavantajând în mod unilateral resursele regenerabile, spre avantajul unor tehnologii dăunătoare pentru mediu, cu un nivel mai ridicat al costurilor marginale. Subvențiile actuale reprezintă o compensare pentru performanța modestă a semnalelor în materie de prețuri, în special ca urmare a insuficienței internalizării a costurilor externe. Comisia Europeană ar putea remedia această situație, prin reformarea orientărilor sale privind subvențiile. CESE solicită Comisiei să prezinte un concept menit să combată prețurile negative și să facă ca – pe termen lung – ajutoarele să nu mai fie necesare.

4.4.7. Documentul Comisiei abordează, printre altele, necesitatea de a îmbunătăți sistemul de comercializare a emisiilor. CESE a elaborat un aviz din proprie inițiativă pe această temă ⁽⁸⁾. Comitetul subliniază însă că, indiferent de stringența reformei, se vor putea integra în prețuri doar o parte a costurilor externe ale combustibililor fosili. Fondul Monetar Internațional estimează că subvențiile pentru combustibilii fosili în UE se ridică la o valoare totală de 330 de miliarde USD anual și consideră că acestea sunt ineficiente, o frână în calea inovațiilor, dăunătoare din punct de vedere fiscal, nedrepte din punct de vedere social și fatale pentru mediu ⁽⁹⁾.

4.4.8. Nicio reorganizare a pieței nu poate compensa semnalele incorecte ale prețurilor și problemele aferente.

4.4.9. Comisia a subliniat în mai multe rânduri faptul că energia din surse regenerabile se confruntă în continuare cu obstacole care trebuie îndepărtate și că sursele regenerabile de energie trebuie să fie promovate în conformitate cu cerințele pieței și la nivel regional. CESE este de acord cu acest punct de vedere. Este însă regretabil că comunicarea nu oferă niciun indiciu cu privire la ceea ce Comisia are în vedere pentru a aborda acest aspect.

⁽⁷⁾ De exemplu: JO C 226, 16.7.2014, p. 1.

⁽⁸⁾ A se vedea JO C 424, 26.11.2014, p. 46.

⁽⁹⁾ Documentul de lucru al FMI „Cât de mari sunt subvențiile energetice globale?” (*How Large Are Global Energy Subsidies*) (WP/15/105), mai 2015.

4.5. Comerțul cu energie electrică

4.5.1. Titlul comunicării menționează „o nouă organizare a pieței energiei”. Documentul dezbate însă aproape în exclusivitate modificările posibile și cele considerate a fi necesare în domeniul rețelelor și piețelor de energie electrică și al comercializării energiei. Capitolul 5 menționează chiar o „comunicare consultativă privind organizarea pieței de energie electrică”.

4.5.2. Acest accent clar pe rețelele și piețele de energie electrică nu corespunde provocării propriu-zise cu care se confruntă Europa din punctul de vedere al politicii energetice. Sectorul energiei termice și al transporturilor ar trebui inclus într-un mod mai cuprinzător, cu atât mai mult cu cât, în viitor, vor exista mult mai multe legături între aceste trei elemente, generând noi oportunități și eliminând unele dintre problemele întâmpinate (ne referim la *Wind-Power to Heat*, *Power to Gas*/*Hydrogen*, electromobilitate).

4.5.3. O convergență între sectorul energiei electrice și cel al termoficării și mobilității este mai ușor de realizat în sisteme energetice descentralizate decât într-un sistem centralizat. Agentul termic și mobilitatea sunt, prin natura lor, orientate către sisteme descentralizate, ceea ce înseamnă că ele pot fi dezvoltate mai ușor ca opțiuni flexibile pentru energie electrică, atunci când energia electrică este comercializată la rândul ei în mod direct și descentralizat. Transformarea pieței de energie electrică este, prin urmare, strâns legată de dezvoltarea de opțiuni de comercializare descentralizată de energie electrică din surse regenerabile, care trebuie să includă, de asemenea, utilizarea energiei termice și aplicațiile de mobilitate.

4.5.4. În ceea ce privește piața electricității, Comisia prezintă o serie de propuneri privind noi structuri comerciale în sistemul existent, în special în domeniul comerțului bazat pe comercializarea la bursă. Desigur că ar fi de dorit să se tindă către o mai mare diversitate în ceea ce privește comerțul de energie la nivel local, regional, național și european, acordându-i o mai mare importanță. Nu este obligatoriu ca piața să se bazeze doar pe bursă și intermediari. Comisia ignoră însă acest aspect.

4.5.5. Atunci când întreprinderile, cetățenii sau întreprinderile de utilități publice decid să utilizeze potențialul existent de la nivel local sau regional, de exemplu sub forma exploatarei în comun a energiei solare sau a unor turbine eoliene, aceștia ar trebui să poată beneficia cu mai multă ușurință decât în trecut de energia produsă nemijlocit, fără a apela la burse sau intermediari, și/sau să dispună de dreptul de a vinde energia produsă în mod direct și fără alte obstacole.

4.5.6. Cu toate acestea, lipsesc aproape cu desăvârșire propunerile privind modul în care noile forme de utilizare sau de comercializare directă (*business to business*), la fel cum lipsesc trimiterile la formele locale de comerț și modificările de tip de energie (prin stocare).

4.6. Structuri de piață și producția descentralizată

4.6.1. Comunicarea Comisiei face referire la „integrarea energiei din surse regenerabile în sistemul de alimentare cu energie electrică”, dar și la „necesitatea unei adaptări a proiectării pieței energiei la sursele regenerabile” și la „crearea unei piețe adecvate pentru sursele regenerabile de energie”. CESE dorește să clarifice că, în opinia sa, principala provocare nu constă în „integrarea” energiei din surse regenerabile în sistemul existent de furnizare a energiei electrice, chiar dacă energiile regenerabile trebuie să joace rolul esențial pe termen lung.

4.6.2. O provocare majoră din punct de vedere tehnologic a noului sistem energetic – așa cum ar trebui să scoată în evidență Comisia cu mai multă insistență în cadrul procedurii de consultare – constă mai ales în faptul că energia electrică nu va fi gestionată de la nivel central, dinspre marele centrale spre consumatori („de sus în jos”), ci în baza unui număr mare de surse de energie descentralizate, parțial cu caracter intermitent, ducând la apariția unor „insule de producție și aprovizionare”, care trebuie interconectate între ele („de jos în sus”), în care managementul cererii de energie (și stocarea acesteia) vor juca un rol deosebit de important.

4.6.3. În legătură cu dorința de a dispune de o gamă mai amplă de părți interesate, aceasta va însemna că, pe lângă structurile de comercializare (cu ridicata) vor trebui create forme de comercializare descentralizată și sisteme de gestionare a energiei complet noi.

4.6.4. Valurile de inovare din sectorul tehnologiilor informației, al tehnologiilor de producție și de stocare, din sistemul de distribuție și din cel al tehnologiilor pentru clădiri au dus la crearea unui mare număr de astfel de „insule de producție și aprovizionare”, fapt de neconceput cu câțiva ani în urmă. Cetățenii individuali, întreprinderile, asociațiile (cum ar fi cooperativele energetice) sau municipalitățile (întreprinderile de servicii comunale) au creat soluții autonome sau parțial autonome și, prin urmare, depind într-o măsură mult mai mică de ofertele tradiționale (și flexibile) și de fluxurile comerciale. Este important să se recunoască acest paralelism între dezvoltările tehnice respectiv tehnologice și cele sociale/sociologice. Ambele arată în aceeași direcție, și anume către o mai mare autonomie, cu unități de rețea mai descentralizate, de autoreglementare.

4.6.5. Toate acestea încep pe scară mică: se dezvoltă deja structuri complet noi, după cum arată exemplul sistemelor fotovoltaice. Cu aproximativ cinci ani în urmă, utilizarea proprie a producției de energie electrică cu panouri fotovoltaice a fost neatractivă din punct de vedere economic. Energia produsă era direct alimentată în rețea. Acest lucru s-a schimbat în mod fundamental. În ziua de azi nu se mai iau în funcțiune sisteme de panouri fotovoltaice care să nu fie definite în sensul unei utilizări proprii la cote maxime a energiei produse, ceea ce a dus la o creștere a cererii pentru tehnologii de stocare și la dezvoltarea în continuare a acestor tehnologii. Astfel, noile instalații fotovoltaice contribuie la echilibrarea rețelelor. În legătură cu electromobilitatea preconizată, respectiv cu legătura cu producția de agent termic, se deschid opțiuni absolut noi privind producția și utilizarea descentralizată.

4.6.6. Consumatorii care își produc propria energie electrică și care doresc să-și pună la dispoziția vecinilor sau colocatarilor surplusurile de producție nu mai pot fi considerați actori „clasici” ai pieței. Din păcate, documentul Comisiei nu descrie modul în care ar trebui schimbate condițiile-cadru pentru a permite crearea unor astfel de structuri.

4.6.7. De asemenea, lipsește o prezentare suficient de amănunțită a obstacolelor cu care se confruntă în continuare energiile regenerabile.

4.6.8. CESE a subliniat în mai multe rânduri faptul că astfel de sisteme energetice mai descentralizate reprezintă noi oportunități, nu numai în ceea ce privește acceptarea din partea publicului a schimbărilor structurale necesare și a investițiilor necesare în acest sens. În același timp pot lua naștere și noi perspective și oportunități de creare de valoare adăugată în afara structurilor existente. Noile tehnologii permit realizarea unor legături noi între dezvoltarea regională și politica energetică, îmbunătățind substanțial cerințele din ce în ce mai ambițioase referitoare la securitatea infrastructurilor critice.

4.6.9. O creștere a producției și comercializării directe la nivel local trebuie salutăată și pentru faptul că astfel se reduc pierderile în rețea. Agenția federală pentru rețeaua energetică spune în acest sens ⁽¹⁰⁾: „Este evident că cele mai bune șanse de succes se obțin printr-o colaborare strânsă între toți actorii pe piața de energie. [...] ar trebui să salutăm abordările vizând optimizarea consumului de energie la sursă. Acesta a fost întotdeauna principiul aprovizionării cu energie, deoarece menține pierderile în rețea la un nivel minim”.

4.6.10. Comisia ar trebui, prin urmare, să regândească sistemul de tranzacționare în funcție de infrastructura necesară și nu să încerce să conceapă modificările necesare la nivelul infrastructurii energetice pentru a le face compatibile cu sistemul de tranzacționare existent.

4.6.11. Ar trebui însă să se țină seama și de experiența multor țări în care anumiți actori de pe piață, cum ar fi investitorii strategici, au ales doar anumite sectoare ale pieței de energie pentru a-și maximiza profiturile, refuzând să investească în securitatea aprovizionării, în inovare și întreținere, aceste costuri fiind astfel transferate clienților.

⁽¹⁰⁾ „Smart Grid and Smart Market: Keynote Paper of the Federal Grid Agency on the changing energy supply system” [Rețeaua inteligentă și piața inteligentă: document de prezentare a punctelor-cheie privind schimbarea sistemului de aprovizionare cu energie, elaborat de Agenția federală pentru rețeaua energetică], decembrie 2011, p. 42.

4.7. Cooperarea regională și dezvoltarea de rețele europene de reglementare și operatori de rețea

4.7.1. Obiectivul unei noi politici europene în domeniul energiei nu poate consta în crearea unui număr cât mai mare de sisteme autonome neracordate la rețeaua generală. Obiectivul trebuie să fie crearea unui număr cât mai mare de astfel de „insule de producție și aprovizionare” eficiente și competitive, aflate în proximitatea consumatorilor și corelarea lor într-o rețea europeană. Acest lucru ar trebui să aibă loc ținând seama de faptul că UE are rolul de a asigura securitatea energetică; sarcina propriu-zisă de aprovizionarea cu energie revine autorităților locale și regionale.

4.7.2. Aceste rețele mai mici vor apărea în număr mare în cazul în care există condiții corespunzătoare și semnale de preț corecte. Ele vor crea un echilibru economic optim între producție și consum, rămânând însă interconectate cu rețelele învecinate sau superioare, pentru a pune la dispoziție energia de echilibrare – pozitivă sau negativă – necesară.

4.7.3. În cadrul acestor sisteme, dar și la nivel superior, managementul cererii va juca un rol esențial; CESE consideră că tehnologiile de stocare reprezintă o componentă a acestuia. Stocarea va juca un rol important în cadrul rețelei, deoarece, din punct de vedere tehnic, ea va juca un rol anticiclic, de consumator sau producător.

4.7.4. Operatorilor de rețele naționale, autorităților naționale de reglementare și UE le revine un rol important în crearea și garantarea acestei game largi de părți interesate, fiind responsabili pentru crearea unor condiții de concurență echitabile și coordonarea sistemelor existente. Viitoare sisteme de aprovizionare cu energie presupun existența unor sisteme bine coordonate de gestionare a energiei la nivel european (comparabil cu sistemul de trafic aerian), care să ofere o imagine de ansamblu asupra stării tuturor „insulelor de producție și aprovizionare” conectate și care să poată identifica eventualele incidente. În circumstanțe excepționale se poate interveni automat sau manual, cu scopul de a asigura stabilitatea și securitatea rețelilor.

4.7.5. Această cooperare poate funcționa numai pe baza unor rețele de transport și distribuție bine dezvoltate și organizate în mod optim. Aceasta înseamnă că – mai ales având în vedere stimulentele insuficiente pentru investiții prin prețuri – fondurile publice, cum ar fi Mecanismul pentru interconectarea Europei, vor fi utilizate în mare măsură pentru a crea rețele de energie electrică transfrontaliere, în loc să se concentreze asupra infrastructurii de petrol și gaze.

4.7.6. CESE este de acord cu Comisia că operatorii de rețele trebuie „să fie facilitatori neutri ai pieței, care să permită dezvoltarea pentru consumatori a unor servicii orientate spre piață”. Comisia ar trebui să prezinte mai clar ce intenționează să schimbe în vederea realizării acestui scop și să definească mai exact rolul și sarcinile operatorilor rețelilor de distribuție, dar și ale autorităților de reglementare.

Bruxelles, 20 ianuarie 2016.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Noi avantaje pentru consumatorii de energie

[COM(2015) 339 final]

(2016/C 082/04)

Raportor: domnul Lutz RIBBE

La 14 octombrie 2015, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Noi avantaje pentru consumatorii de energie

[COM(2015) 339 final].

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 ianuarie 2016.

În cea de a 513-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2016 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 209 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută analiza Comisiei și sprijină pe deplin propunerile acesteia. A sosit în sfârșit momentul în care consumatorul este pus în centrul politicii energetice a UE, oferindu-i-se posibilități cuprinzătoare de participare activă.

1.2. „Imposibilitatea de a produce energie și de a consuma energie din producția proprie” invocată de Comisie în comunicarea sa reprezintă o problemă care impune o rezolvare urgentă, din păcate însă documentul nu descrie concret unde și sub ce formă se manifestă această imposibilitate și ce trebuie făcut pentru a o elimina. Comitetul solicită Comisiei să elaboreze un document special în acest sens.

1.3. CESE consideră corectă abordarea Comisiei, conform căreia contextul local trebuie identificat, luat în considerare și sprijinit în mod adecvat, implicându-i activ pe participanții locali la piață.

1.4. Chestiunea modului în care pot fi realizate sistemele energetice este de o importanță strategică. Este nevoie de o competiție pentru conceperea celui mai eficient sistem de ansamblu. Aceasta depășește cu mult chestiunile legate de producție și comercializare în varianta sa tradițională.

1.5. Managementul cererii de energie va juca un rol central. În acest sens trebuie mai întâi create condițiile tehnice pentru consumatori („contoare inteligente”, „rețele inteligente”), care ar trebuie considerate ca parte a extinderii rețelelor și finanțată ca atare.

1.6. Sistemele de management al cererii nu ar trebui să servească doar la adaptarea consumului de energie și economiile bănești astfel realizate de către consumatori. Pe bună dreptate, Comisia menționează că „prin combinarea generării descentralizate și a opțiunilor de stocare cu flexibilitatea pe partea cererii, li se permite consumatorilor să devină propriii lor furnizori și manageri pentru (o parte din) energia care le este necesară, devenind producători și consumatori” ⁽¹⁾ („prosumatori”).

1.7. Trebuie elaborate noi sisteme de stimulente, menite să recompenseze eforturile de a configura consumul propriu, furnizarea directă, stocarea excedentului și punerea la dispoziție a energiei de echilibrare, deci un management al cererii care să aducă beneficii sistemului.

⁽¹⁾ COM(2015) 339 final.

1.8. Avantajele noii abordări a Comisiei referitoare la „prosumatori” arată că aceasta va reprezenta mai mult decât o simplă completare a surselor de energie „centralizate”. Este vorba despre libertatea autonomă a consumatorilor, respectiv a întreprinderilor, cetățenilor, societăților de utilități publice, etc. de a-și asuma un rol activ în viitorul sistem de aprovizionare cu energie, prin producție și consum propriu, stocare și comercializare în nume propriu.

1.9. În comunicarea sa, Comisia nu definește în mod suficient ce se înțelege prin producție proprie și consum propriu. Exemplele menționate arată că ea are o înțelegere prea limitată referitoare la conceptul de „prosumator”. În opinia CESE, producția proprie și consumul propriu trebuie interpretate într-un sens mult mai cuprinzător, care să nu ia în considerare doar producția sau consumul de energie din spatele propriului contor de rețea.

1.10. Alte forme de structuri comunitare mai ample de „prosumatori” sunt pe cale să se dezvolte, dar se confruntă cu obstacole masive. Punerea în aplicare a unor noi modele de afaceri ar putea consolida rolul activ al consumatorilor și ar oferi oportunități complet noi de creare de valoare adăugată. Este esențial ca acestea să fie luate în considerare în cadrul unui „New Deal pentru consumatorii de energie”.

1.11. Formele de producție și alimentare proprie definite într-un sens mai larg, care utilizează rețeaua publică – contra cost, desigur – pot face ca și chiriașii, întreprinderile mai mici sau membrii cooperativelor să preia un rol activ și responsabil pe piața energiei, câștigând sau economisind astfel bani. O definiție restrictivă a conceptului de producție și consum propriu este deci nedreaptă din punct de vedere sociopolitic și discriminatorie din punct de vedere economic.

1.12. Un sistem energetic descentralizat precum cel urmărit de Comisie presupune și abordări de piață bazate pe descentralizare⁽²⁾. Consumatorul ar trebui să aibă libertatea de a alege nu numai distribuitorul, ci și producătorul de energie.

2. Introducere (sinteza comunicării Comisiei)

2.1. Strategia-cadru pentru o uniune energetică are ca obiectiv crearea unui uniuni energetice care pune „cetățenii în prim-plan, în care cetățenii își asumă rolul de motor al tranziției energetice, beneficiază de noi tehnologii pentru a-și reduce facturile și participă la piață și, de asemenea, în care consumatorii vulnerabili sunt protejați”⁽³⁾.

2.2. În vreme ce, în ultimii ani, sectorul energetic din Europa a cunoscut transformări semnificative, există elemente care îi împiedică pe consumatori – gospodării, întreprinderi și actori industriali –, să profite pe deplin de tranziția energetică în curs, adică să aibă un control semnificativ asupra consumului lor și să reducă sumele de pe facturile lor, printre acestea numărându-se:

- lipsa de transparență cu privire la costuri, consum, oferta de produse;
- creșterea ponderii taxelor de rețea, a spezelor și, în special, a prelevărilor pe factura finală de electricitate;
- concurența insuficientă de pe multe piețe cu amănuntul, nerecompensarea participării active și dificultățile în ceea ce privește schimbarea furnizorului;
- piețele de servicii energetice rezidențiale insuficient dezvoltate și răspunsul la cerere;
- imposibilitatea consumatorilor de a produce energie și de a consuma energie din producția proprie;
- accesul inegal la informații și barierele la intrarea pe piață pentru noii concurenți, care încetinesc adoptarea de tehnologii și practici avansate, cum ar fi contorizarea inteligentă, aparatele electrocasnice inteligente, sursele de energie descentralizate și îmbunătățirea eficienței energetice.

2.3. Restructurarea pieței de energie⁽⁴⁾, utilizarea de noi tehnologii și înființarea unor întreprinderi furnizoare de servicii energetice noi și inovatoare ar putea oferi tuturor consumatorilor posibilitatea de a participa pe deplin la transformările din domeniul energiei, în vederea gestionării consumului lor prin soluții eficiente din punct de vedere energetic, pentru a economisi astfel bani, reducând per ansamblu consumul lor de energie.

⁽²⁾ A se vedea TEN/577 „Lansarea procesului de consultare publică privind o nouă organizare a pieței energiei” – a se vedea pagina 13 din prezentul Jurnal Oficial.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, p. 2.

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol 2.

2.4. În același timp trebuie să se schimbe rolul consumatorului: el urmează să poată reacționa mai bine și mai rapid la ofertele și serviciile de energie, profitând de ele, și să poată juca în același timp și un rol activ ca producător de energie.

2.5. Comisia vorbește de o „strategie bazată pe trei piloni”, care se bazează pe:

(a) participarea activă a consumatorilor;

(b) inovațiile tehnice pentru rețele și locuințe inteligente;

(c) cu o atenție specială acordată gestionării și protecției datelor,

și care urmează a fi transpusă printr-un plan de măsuri în 10 puncte.

3. Observații generale

3.1. CESE salută explicit analiza Comisiei și sprijină ferm propunerile făcute. A sosit în sfârșit momentul în care consumatorul este pus în centrul politicii energetice a UE și a statelor membre, știut fiind că se pot obține progrese semnificative și un nivel adecvat de acceptare în ceea ce privește obiectivele către o aprovizionare energetică durabilă și eficientă din punct de vedere al resurselor numai atunci când consumatorii din toate straturile societății dispun de posibilitatea deplină de a participa în mod activ și responsabil în sensul obiectivelor energetice și de mediu.

3.2. CESE constată că, în multe state membre, importanța structurală și strategică a consumatorilor este una foarte limitată, dat fiind cadrul normativ insuficient din acest domeniu. Prezentul cadru reflectă înțelegerea politică insuficientă pentru rolul activ al consumatorilor. În acest context, propunerile par să fie adecvate pentru a atinge obiectivele dorite, (inclusiv reducerea consumului de energie prin creșterea eficienței energetice și reducerea consumului de energie, tranziția către surse nepoluante de energie, o mai bună adaptare a consumului la viitoare fluctuații mai mari în ce privește producția de energie, reducerea sarcinii de rețea și eficientizarea acesteia prin „Demand Side Management” și majorarea numărului de actori) într-un mod transparent și eficient din punct de vedere al costurilor pentru consumatori.

3.3. A acorda mai multe drepturi și posibilități consumatorilor înseamnă însă totodată și sensibilizarea acestora cu privire la partea lor de responsabilitate și nevoia de a accepta ajustările necesare. Pentru mulți cetățeni, acesta reprezintă un aspect nou.

3.4. Această responsabilitate nu se poate impune, ci trebuie învățată și practică de toate părțile, inclusiv de factorii politici. De aceea se impune o extindere a participării consumatorilor la deciziile energetice, la investiții în instalații de producție, în rețele energetice (inclusiv aplicații pentru rețelele inteligente) și în rezervoare, precum și la gestionarea acestora.

3.5. Costurile pentru energie ar trebui să rămână la un nivel accesibil pentru consumatori (chestiunea competitivității și a sărăciei energetice) și să fie echitabile (în sensul unei repartizări echitabile a costurilor și beneficiilor). În trecut, prețurile și tehnologiile din domeniul energiei i-au favorizat adesea pe cei cu cunoștințe și expertiză specifice, care dispuneau de competențe și resurse financiare și tehnice și știau să le pună în aplicare. Un sistem care nu încearcă să înlăture acest dezechilibru riscă să submineze încrederea consumatorilor dezavantajați în piață.

3.6. CESE este de acord cu Comisia în privința faptului că sărăcia energetică – o problemă socială din ce în ce mai grea – ar trebui abordată pe cât posibil în mod direct, prin măsuri de politici sociale. În același timp este important ca acest „New Deal” pentru consumatorii de energie să urmărească și scopul de a înlătura dezechilibrele și inegalitățile de pe piață.

3.7. Comunicarea descrie pe bună dreptate și în mod foarte clar faptul că, pe lângă accesul la informații, factorul esențial pentru deciziile consumatorului constă în prețul final (brut). Chiar dacă în rândul cetățenilor s-a dezvoltat un grad mai ridicat de sensibilizare pentru chestiunile legate de schimbările climatice și o atitudine pozitivă față de sursele regenerabile de energie, prețul rămâne cel care decide dacă vor avea loc economisiri de energie, dacă se vor lua măsuri de eficiență energetică și dacă se va face uz de surse de energie ecologice. În acest context, trebuie să se asigure faptul că mai ales consumatorii vulnerabili nu sunt expuși unor creșteri extreme ale prețurilor și că se adoptă mecanisme (tehnice) care să le asigure acestora aproape automat avantajele dorite.

3.8. Se observă o nouă evoluție, în care cererea consumatorilor nu se mai limitează la produsele agricole locale, ci vizează și „energia electrică regională”, produsă în instalații de energie din surse regenerabile. Regimul de reglementare împiedică aproape peste tot ca această creștere a disponibilității să poată fi satisfăcută prin ofertele companiilor de energie – în special de către acele întreprinderi care permit consumatorilor să influențeze în mod direct deciziile antreprenoriale, așa cum este cazul la companiile de energie aparținând unor comunități sau anumite întreprinderi comunale.

3.9. Acest fapt este de două ori nesatisfăcător. Pe de o parte, rezultatul de pe piață este unul ineficient, pentru că preferințele și nevoile consumatorilor nu sunt satisfăcute. Pe de altă parte, ofertele regionale de energie electrică ecologică cresc aprecierea pentru energie în general și motivează consumatorii să aplice măsuri ample privind economia de energie și eficiența utilizării resurselor și să utilizeze opțiunile de flexibilitate pentru echilibrarea fluctuațiilor din producția de energie durabilă.

3.10. CESE apreciază drept importantă abordarea Comisiei, conform căreia contextul local trebuie identificat, luat în considerare și sprijinit în mod adecvat, implicându-i în mod intens pe participanții locali la piață, pentru a ajunge la prețul real la locul consumului de energie, și nu la cel de la locul producției acesteia.

3.11. Chestiunea modului în care vor fi realizate sistemele energetice este de o importanță strategică. Este nevoie de o competiție pentru conceperea celui mai eficient sistem de ansamblu. Aceasta depășește cu mult chestiunile legate de producție și comercializare în varianta sa tradițională. De aceea, stabilirea unilaterală a unor configurații ale piețelor sau sistemelor, astfel cum sunt adoptate de statele membre individuale, sunt adesea imprudente. În special, abordarea izolată a producției, pe de o parte, și a comercializării, pe de altă parte, trebuie eliminată, la fel ca separarea sectorială între energie electrică, căldură și transport.

3.12. Sistemele energetice trebuie evaluate în raport cu capacitatea de a satisface aceste cerințe. În domeniile energiei termice și a transportului – spre deosebire de cel al energiei electrice – consumatorul a fost dintotdeauna mai bine integrat în respectivele procese de la nivel regional. Se vor putea înregistra progrese în sensul obiectivelor energetice și de mediu atunci când va exista disponibilitatea de a configura sistemele energetice în funcție de integrarea consumatorilor și de participarea lor, precum și în funcție de convergența dintre sectorul energiei electrice, al încălzirii și al transporturilor. Din această perspectivă există suficiente argumente în favoarea sistemelor energetice descentralizate. CESE face trimitere la avizul său privind reorganizarea pieței de energie ⁽⁵⁾.

3.13. Trebuie să se acorde o atenție deosebită operabilității noilor sisteme: ele trebuie să fie simple și transparente și nu trebuie să fie în niciun caz prea complexe din punctul de vedere al consumatorului. Mijloacele tehnice necesare există deja pentru a garanta acest lucru.

3.14. Mai întâi însă este necesară crearea, la nivel european, a unui cadru uniform pentru integrarea deplină a tuturor costurilor legate de energie, inclusiv costurile externe, în prețul energiei. Comitetul se exprimă în favoarea unei transparențe absolute a costurilor ⁽⁶⁾; consumatorul trebuie să înțeleagă și să poată interpreta cu ușurință prețul final al energiei electrice. Semnalele de preț false, cauzate de subvențiile directe sau indirecte pentru anumite surse de energie, nu pot fi compensate oricât de transparentă, flexibilă și deschisă ar fi reglementarea piețelor.

⁽⁵⁾ A se vedea nota de subsol 2.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 2.

4. Pilonul 1: „Participarea activă a consumatorilor”

4.1. Observații generale

4.1.1. Rolul consumatorilor în sectorul energetic s-ar putea schimba radical în următorii ani, dacă va exista voință politică în acest sens. De aceea, faptul că în comunicarea Comisiei acest segment ocupă cea mai mare pondere este pe deplin justificat. Nu este vorba doar de chestiuni tehnice și comerciale, ci de modificări structurale esențiale, la capătul cărora se desfășoară procese energetice mai democratice.

4.1.2. Pentru a le permite consumatorilor să-și gestioneze mai bine și pe proprie răspundere consumul de energie, ei au nevoie, pe lângă o mai bună informare, de **condițiile** tehnice și economice corespunzătoare. Situațiile în care consumul individual nu este sau nu poate fi încă determinat (și deci nu este facturat) trebuie remediate rapid. Noile contoare care trebuie instalate trebuie să fie direct „contoare inteligente”.

4.1.3. Conform cerințelor Comisiei, îmbunătățirea informațiilor legate de consum ar trebui să se realizeze rapid, ceea ce înseamnă și că cei aproximativ 28 % de consumatori, care se preconizează că încă nu vor avea acces la contoare inteligente după 2020, vor avea dreptul să primească unul la cerere. Premisele economice sunt îndeplinite numai în condițiile în care clienții finali beneficiază pe deplin de eventualele economii, care nu sunt din nou egalizate prin noi rate fixe.

4.1.4. Pentru a se ajunge rapid la o utilizare generalizată a contoarelor inteligente, acestea vor trebui să fie neutre din punctul de vedere al costurilor pentru consumator. Costurile de instalare ar trebui incluse în costurile de rețea. Pentru producătorii acestora ar trebui elaborat un cadru unitar și coerent cu privire la protecția datelor și la protocoalele de transmisie.

4.1.5. Neutralitatea costurilor reprezintă însă doar un criteriu esențial și necesar pentru acceptarea „contoarelor inteligente” de către consumatori, la care trebuie să se adauge un grad ridicat de încredere în operatorii rețelelor, în furnizorii și distribuitorii de electricitate, care colectează și procesează datele. Dificultatea de a atinge acest nivel de încredere este direct proporțională cu gradul de îndepărtare a întreprinderilor. Pentru CESE este clar că va trebui să se aplice cel mai înalt nivel posibil de protecție pentru consumatori, ceea ce înseamnă, printre altele, că ei vor dispune în totalitate de datele lor.

4.1.6. Consumatorii dispun deja în prezent de mai multe opțiuni pentru a-și alege ofertele mai avantajoase de pe piețele existente. Solicitarea Comisiei, conform căreia „*schimbarea furnizorului [trebuie să fie] simplă, rapidă și fiabilă din punct de vedere tehnic*”, ar trebui să fie de la sine înțeleasă într-o Europă care urmărește să promoveze libera circulație a mărfurilor. Din acest motiv, eliminarea comisioanelor și a penalităților aplicabile la schimbarea furnizorului nu ar trebui „*luată în considerare*” ⁽⁷⁾, ci pusă în aplicare!

4.1.7. Posibilitatea de a alege furnizorii și de a negocia clauzele contractuale sunt elemente-cheie ale concurenței pe piață. Un indicator în acest sens îl reprezintă frecvența de schimbare a furnizorului. Schimbările furnizorilor sunt frecvente, dar în multe state membre, ratele de schimbare sunt foarte scăzute ⁽⁸⁾. Aceasta este consecința nivelului insuficient de informare a consumatorilor și a altor obstacole existente pe piață.

4.1.8. Chiar dacă trecerea la alt furnizor reprezintă un instrument important pentru consumator, funcționarea concurenței nu poate fi definită numai în funcție de rata de schimbare a furnizorului și de preț. Nivelul de satisfacție a consumatorului, legăturile locale și angajamentul social joacă deja în prezent un rol din ce în ce mai important pentru alegerea furnizorului; același lucru poate fi spus despre disponibilitatea la nivel local a unei reprezentanțe a furnizorului. Consumatorii își pun din ce în ce mai mult întrebări despre modul de producție a energiei electrice, despre când și de către cine este produsă ea. Prin urmare, este important ca consumatorii să dispună de dreptul de a-și alege în mod liber nu doar distribuitorul, ci și producătorul de energie.

4.1.9. Va exista, așadar, **concurență în ceea ce privește prețurile și calitatea**. În cazul în care există transparență privind costurile de rețea și de producție, energia electrică cu un cost marginal un pic mai mare ar putea deveni mai ieftină în condițiile unor costuri de transport mai reduse, ceea ce presupune însă o stabilire a prețurilor de rețea în funcție de distanță precum și posibilitatea de a comercializa direct și în nume propriu energia electrică produsă din surse regenerabile.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol 1.

⁽⁸⁾ A se vedea ACER/CEER: *Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013*, octombrie 2014, p. 69.

4.1.10. Comitetul este de acord cu Comisia că obiectivele sociale, structurale și regionale nu pot fi realizate prin prețuri la energie controlate/reglementate de stat.

4.1.11. CESE consideră drept cruciale afirmațiile referitoare la „adaptarea cererii”, la „producția și consumul de energie proprie” și „creșterea participării consumatorilor prin intermediere și sistemele colective”, întrucât acestea permit evoluții cu totul noi.

4.2. Managementul cererii de energie

4.2.1. Succesele descrise în documentul Comisiei referitoare la sistemele de management al cererii care au fost deja puse în aplicare, cum ar fi cele cu preț dinamic (la nivelul contractelor de furnizare) sau prin programe de adaptare automată flexibilă a cererii arată într-un mod convingător că „eficiența energetică și adaptarea cererii de energie sunt adesea opțiuni mai bune decât construirea sau menținerea în funcțiune a mai multor centrale electrice sau linii de rețea” ⁽⁹⁾.

4.2.2. O participare activă a utilizatorilor finali va exista însă numai în cazul în care avantajele tarifelor flexibile vor compensa într-un termen rezonabil costurile investițiilor necesare. De aceea, semnalele de preț trebuie să fie într-adevăr coerente, adică dacă există o ofertă consistentă de energie electrică (datorată de exemplu resurselor bogate de vânt sau soare), dar cererea este redusă, sau dacă cererea este mare însă oferta este redusă, acest lucru trebuie să se reflecte în prețurile finale de consum care pot fi alese.

4.2.3. Semnalele de preț vor trebui comunicate consumatorului – pe cât posibil în mod automat – pentru ca acesta să le valorifice. Pe cât posibil, sunt necesare sisteme care se reglementează singure. În caz contrar vor profita doar consumatorii versați din punct de vedere tehnic. Decizia cu privire la amploarea participării consumatorului la aceste piețe ar trebui să fie lăsată acestuia.

4.2.4. Ne putem aștepta ca „noi consumatori activi” să participe la sistemul de adaptare a cererii cu atât mai intens cu cât sunt implicați mai direct în deciziile privind măsurile legate de infrastructură și cu cât participarea lor la investiții și gestionarea instalațiilor de producție, a rețelelor și a rezervoarelor este mai mare. Din acest motiv, toate formele de participare cetățenească și respectiv alte forme comunitare de organizare a prosumatorilor sunt de mare importanță pentru piața energiei electrice. Aceste relații sunt însă prezentate insuficient în comunicarea Comisiei.

4.3. Producția de energie și consumul de energie proprie – prosumatorul în peisajul energetic al viitorului

4.3.1. Sistemele de adaptare a cererii nu servesc doar scopului de adaptare a consumului de energie. Pe bună dreptate, Comisia menționează că „prin combinarea generării descentralizate și a opțiunilor de stocare cu flexibilitatea pe partea cererii, li se permite consumatorilor să devină propriii lor furnizori și manageri pentru (o parte din) energia care le este necesară, devenind producători și consumatori” ⁽¹⁰⁾.

4.3.2. Acest lucru va fi posibil numai dacă piața va fi astfel organizată pentru a corespunde obiectivelor stabilite și nu se va încerca doar o transformare a sistemului existent pentru a face loc noilor energii ⁽¹¹⁾.

4.3.3. Este necesară dezvoltarea de noi mecanisme de stimulare, care să recompenseze sistemele de proiectare utilă a consumului din producție proprie, a aprovizionării directe și a stocării excedentelor, precum punerea la dispoziție a energiei de echilibrare. Acest lucru nu presupune doar redefinirea criteriilor pentru utilitatea sistemelor, ci și o nouă conceptualizare a ceea ce, într-un mediu energetic tot mai descentralizat, poate fi „sistemul energetic al viitorului”. Inacceptabil este însă să se rămână la o înțelegere tradițională a sistemului, care vine dintr-o perioadă în care centralele convenționale atomice și bazate pe cărbune asigurau în permanență o sarcină de bază.

⁽⁹⁾ A se vedea nota de subsol 1.

⁽¹⁰⁾ A se vedea nota de subsol 1.

⁽¹¹⁾ A se vedea nota de subsol 2.

4.3.4. În comunicarea sa, Comisia enumeră și alte avantaje ale producției descentralizate de energie din surse regenerabile, printre care se numără reducerea pierderilor în rețea și a congestiilor, fapt care pe termen lung poate duce la economisirea costurilor de rețea. CESE împărtășește această viziune, însă până în prezent aceste avantaje nu au fost suficient recunoscute și luate în considerare în statele membre.

4.3.5. Descrierea detaliată a beneficiilor acestei noi abordări din documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare ⁽¹²⁾ arată că abordarea referitoare la prosumatori este mai mult decât „doar” o completare utilă la sursele de energie „centralizate”. Este vorba despre libertatea autonomă a consumatorilor de a-și asuma un rol activ în viitorul sistem de aprovizionare cu energie, prin producție și consum propriu, stocare și comercializare în nume propriu.

4.3.6. În comunicarea sa, Comisia nu definește însă în mod suficient ce se înțelege prin producție proprie și consum propriu. Exemplele conținute în documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare ⁽¹³⁾ arată, dimpotrivă, că ea are o înțelegere limitată cu privire la producția de energie și consumul de energie proprie. În accepțiunea CESE, acest concept trebuie interpretat într-un mod mai cuprinzător, care nu se limitează la consumul energiei produse de un producător privat în spatele contorului său de rețea, cum este cazul energiei fotovoltaice de pe acoperișul unei case, respectiv acea energie electrică care este obținută fără a fi utilizată sau transmisă printr-o rețea publică. Până în prezent se pleca de la premisa că operatorul instalației și consumatorul final sunt una și aceeași persoană, fapt care nu acoperă decât o formă anume a aprovizionării din producție proprie și, prin urmare, trebuie revizuită.

4.3.7. Alte structuri comunitare mai ample de „prosumatori” sunt pe cale să se dezvolte, dar se confruntă cu obstacole masive. Acestea includ, de exemplu, modelul de afaceri cooperatist bazat pe comercializarea directă a energiei către membrii cooperativei, sau furnizarea energiei produse de companiile de energie aparținând unor comunități către consumatorii din imediata lor apropiere, fără intervenția pieței de energie sau a unor distribuitori. Punerea în aplicare a acestor modele înseamnă o revalorizare fundamentală a rolului activ al consumatorului și deschide calea către modele de afaceri complet noi, care vor trebui să se reflecte într-un „New Deal” pentru consumatorii de energie.

4.3.8. Extinderea definiției producției și consumului este importantă și pentru că, în trecut, interpretarea prea restrânsă (la identitatea operatorilor și consumatorilor finali) cuprindea doar grupul specific al „consumatorilor activi”. În această accepție, poate fi considerată producător de energie și consumator de energie proprie doar acea parte a consumatorilor care are suficient capital pentru investiții în instalații și, în special, suficient spațiu (de exemplu în sau pe clădiri) pentru exploatarea acestora. Practic ar fi excluși, de exemplu, chiriașii, aceeași problemă apărând în cazul consumatorilor industriali, în special al întreprinderilor mici sau care nu dispun de suprafețe proprii mari.

4.3.9. În schimb, formele de producție și alimentare proprie definite într-un sens mai larg, care utilizează rețeaua publică – contra cost, desigur – ar permite și chiriașilor, întreprinderilor mai mici sau membrilor cooperativelor să preia un rol activ și responsabil pe piața energiei, câștigând sau economisind astfel bani. O definiție restrictivă a conceptului de producție și consum propriu este deci nedreaptă din punct de vedere sociopolitic și discriminatorie din punct de vedere economic.

4.4. Participarea consumatorilor prin intermediere și sisteme colective

4.4.1. Comisia arată, de asemenea, că „într-o serie de state membre, au început să apară, cu o frecvență crescândă, sisteme colective și inițiative comunitare. Din ce în ce mai mulți consumatori participă la sisteme de producție proprie și de cooperare, care le permit să-și gestioneze mai bine propriul consum de energie. Această inovație realizată **de** consumatori are de asemenea ca rezultat inovații **pentru** consumatori și conduce la noi modele de afaceri. Societăți de servicii energetice, agregatori, brokeri, societăți de gestionare a datelor, alte societăți de intermediere și, frecvent, chiar organizații ale consumatorilor își fac apariția pentru a-i ajuta pe consumatori să obțină noi beneficii din contractele de energie, scutindu-i în același timp de procedurile administrative și de dificultățile cercetării pieței. Această situație deschide noi oportunități și pentru comunitățile și autoritățile locale, ale căror inițiative regionale și locale pot facilita cooperarea între factorii de decizie, cetățeni și inovatori la nivel local” ⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 141 final, 15.7.2015.

⁽¹³⁾ A se vedea nota de subsol 12.

⁽¹⁴⁾ A se vedea nota de subsol 1.

4.4.2. Studiul realizat de CESE pe tema „energiilor cetățenești”⁽¹⁵⁾ arată că există o serie de alte beneficii (de exemplu sporirea nivelului de acceptare pentru realizarea unor noi instalații, oportunități economice la nivel regional, finanțarea investițiilor). CESE a constatat în toate statele membre vizitate un nivel ridicat de disponibilitate din partea societății civile de a sprijini sau a pune în aplicare modele private sau comunitare în acest sens. Cu toate acestea, deseori ele sunt blocate de cerințe juridice, obstacole birocratice sau de discriminări de altă natură, conștiente sau inconștiente.

4.4.3. Un singur exemplu: se întâmplă adesea ca cetățenii care operează colectiv turbine eoliene să nu își poată procura și utiliza direct energia electrică produsă de ei, care în schimb trebuie comercializată printr-un distribuitor, de la care în final o cumpără înapoi. CESE înțelege altceva prin „participare activă”.

4.4.4. În partea introductivă a comunicării, Comisia arată că obstrucționarea producției proprii și consumului propriu reprezintă o problemă, fără să explice însă în mod suficient unde și cum apar aceste obstacole în practică și care sunt măsurile ce trebuie luate pentru a le depăși. Experiența din multe state membre arată că autoritățile naționale de reglementare împiedică adesea *de facto* producția proprie și consumul propriu, aprovizionarea proprie sau directă într-un sens mai larg, sau o îngreunează economic sau birocratic; exemple în acest sens le constituie Spania și Germania. Prin urmare, Comitetul solicită Comisiei să elaboreze un document specific pentru procesul de consultare, care să se bazeze pe documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește comunicarea⁽¹⁶⁾, și care să arate care sunt dezavantajele intenționate și neintenționate cu care se confruntă abordarea prosumatorilor, care sunt obstacolele birocratice și cum trebuie îndepărtate discriminările existente.

Acest lucru presupune ca Comisia să realizeze o analiză autocritică dacă propriile norme în materie de ajutoare de stat sunt compatibile cu declarația cuprinsă în comunicarea Comisiei. Ar trebui remarcat că în orientările privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energiei⁽¹⁷⁾ pentru consumul propriu, autoaprovizionarea și aprovizionarea directă nu sunt suficient apreciate.

4.4.5. Independența marilor distribuitori ar trebui introdusă și în dezbaterile privind rolul intermediarilor. Pentru a asigura această independență, ar fi utilă o discuție aprofundată cu privire la modelele de afaceri ale intermediarilor și la identitatea contractanților acestora!

5. Pilonul 2: „Locuințe și rețele inteligente”

5.1. Noul sistem energetic crește de la bază. Aparatele conectate în rețea conduc la locuințe inteligente, care conduc la clădiri inteligente care, la rândul lor, devin componente active ale rețelei. „Casele inteligente” reprezintă baza noului sistem de energie, fiind în același timp și o oportunitate de învățare pentru consumatorul activ de tip nou. Este nevoie de mai multă informare cu privire la multiplele oportunități existente.

6. Pilonul 3: „Gestionarea și protecția datelor”

6.1. Directive privind protecția datelor cu caracter personal uniforme/armonizate și fiabile constituie baza și premisa pentru introducerea rapidă și orientată spre viitor a unor sisteme moderne de comunicare. În acest context trebuie stabilit:

- care sunt datele ce trebuie neapărat colectate pentru o funcționare optimă;
- modul de criptare a datelor;
- unde și pe ce perioadă pot fi stocate;
- cine poate dispune ștergerea acestora.

6.2. Pentru CESE, este esențial ca consumatorul să fie și să rămână proprietarul datelor sale și să aibă control și acces integral la acestea, pentru ca el să le poată verifica, corecta, șterge și „lua cu sine” în cazul schimbării furnizorului.

Bruxelles, 20 ianuarie 2016.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ CESE: *Schimbarea viitorului energiei: societatea civilă ca actor principal în producția de energie* [EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA(EN)].

⁽¹⁶⁾ A se vedea nota de subsol 12.

⁽¹⁷⁾ JO C 200, 28.6.2014, p. 1.

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO